

Izobraževalni program za odrasle

Pot do finančne svobode

Ljubljana, 2024

Izobraževalni program za odrasle

Pot do finančne svobode, s kratico PFS

Leto nastanka programa: 2024¹

Načrtovalci programa: Tina Baloh (UPI LU Žalec), Tjaša Beričič (Familija), Brigita Gorjup (AZ Velenje), Maja Mihelič (ZIK Črnomelj), Gregor Sepaher (RIC Novo mesto), Marjana Šporar (ŠC Novo mesto) in Rok Trdan (Cene Štupar – CILJ).

Strokovni sodelavci: Estera Možina (ACS), Petra Javrh (ACS), Tina Kompare Jampani (ACS), Jože Gričar, Alenka Grželj, Andreja Mernik Jelen (ŠC Celje), Alina Meško (ZPS), Mira Koporčič Veljič (ZDU – GIZ), Matej Krumberger (ZBS – GIZ), Darja Kušar (LU Slovenska Bistrica), Urška Purg (Bankarium), Gregor Sepaher (RIC Novo mesto), Rajka Stanko (Elementum), Marjana Šporar (ŠC Novo mesto), Rok Trdan (Cene Štupar – CILJ), Nina Zakotnik (Familija), Marija Žiher (Banka Slovenije).

Recenzija: dr. Milko Poštrak, Ana Vezovišek

Jezikovni pregled: Umetnost besede, Jasmina Spahalič, s. p.

Oblikovanje: Larisa Hercog

Izdal: Andragoški center Slovenije

Zanj: dr. Nataša Potočnik

Leto izdaje: 2024

Elektronska izdaja: spletna stran <https://www.acs.si/digitalna-bralnica/pot-do-financne-svobode/>

Besedilo javnoveljavnega programa Pot do finančne svobode je bilo pripravljeno v okviru projekta Finančna pismenost za odrasle 2022-2024, ki ga je izvajal Andragoški center Slovenije. Projekt sta finančno podprla Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje in nacionalni program reform in naložb »Načrt za okrevanje in odpornost«.

¹ Besedilo programa je obravnaval Strokovni svet RS za izobraževanje odraslih, na 122. seji, ki je potekala 17. 4. 2024. MVI je izdalo Odredbo o sprejemu izobraževalnega programa za odrasle Pot do finančne svobode (PFS), **Ur. l. RS, št. XXX/2024, z dne XX.XX.2024.**

Kazalo vsebine

1.	IME PROGRAMA	4
2.	NAMEN PROGRAMA.....	4
3.	CILJNA SKUPINA.....	10
4.	CILJI IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA	11
5.	KATALOG ZNANJA ALI VSEBINA PROGRAMA	12
5.1.	Struktura in vsebinska zasnova programa.....	12
5.2.	Katalog znanja	13
6.	TRAJANJE IZOBRAŽEVANJA.....	31
2.	IZPITNI KATALOG ALI DRUGI NAČINI PREVERJANJA ZNANJA	31
7.	POGOJI ZA VKLJUČITEV V PROGRAM	32
8.	POGOJI ZA NAPREDOVANJE IN DOKONČANJE PROGRAMA.....	32
9.	ORGANIZACIJA IZOBRAŽEVANJA	32
10.	ZNANJE IN USPOSOBLJENOST IZVAJALCEV	35
11.	POTRDILO O USPOSABLJANJU	37
	Priloga 1: Literatura in viri za pripravo programa	38
	Priloga 2: Literatura in viri za izvedbo posameznih modulov programa	38
	Priloga 3: Terminološki slovarček.....	43
	Priloga 4: Reference načrtovalcev programa	46

1. IME PROGRAMA²

Ime programa je »Pot do finančne svobode« (krajše PFS). To je javnoveljavni izobraževalni program za odrasle, po katerem se ne pridobi javnoveljavna izobrazba. Glede na vsebino je namenjen razvoju pismenosti in temeljnih zmožnosti odraslih (glej 16. člen ZIO-1).

2. NAMEN PROGRAMA

PFS je javno veljavni izobraževalni program, ki razvija finančno zmožnost pri mlajših odraslih in prispeva tudi k splošni poučenosti odraslih. Program je namenjen mlajšim odraslim, starim do 35 let. Mladi odrasli so v življenjskem obdobju, ko se začenejo ukvarjati z vprašanji osebnega financiranja in se srečujejo z novimi finančnimi odločitvami. Mnogim med njimi, kot to potrjujejo raziskave, primanjkuje prakse in ustreznega znanja za obvladovanje finančnih zadev. Izzivov, kot so iskanje primerne bivališča, visoki stroški življenja in negotovost na delovnem mestu, ni malo. Pomanjkljivo razumevanje, kako obrestne mere delujejo, kako odplačevati dolgove ter kako upravljati kredite, lahko vodi v dolgotrajne finančne zaplete. Čeprav so večinoma vešč digitalnih tehnologij in za finančne transakcije uporabljajo sodobne platforme, to še ne pomeni, da imajo dobro razumevanje finančnih tveganj v digitalnem prostoru. Hitro se lahko znajdejo v situacijah, ki prinašajo nevarnosti, kot so internetne goljufije, kraje identitete in neustrezno varovanje osebnih podatkov. Javnoveljavni program finančne pismenosti za mlajše odrasle naslavlja ključne vsebine, ki upoštevajo finančna tveganja, s katerimi se srečujejo mlajši odrasli, še posebej na začetku delovne kariere. Program tako opremlja mlajše odrasle s potrebnimi znanji, spretnostmi, vrednotami in vedenjem na področju finančne pismenosti za sprejemanje ustreznih finančnih odločitev.

Izobraževanje na področju finančne pismenosti je eden izmed načinov, ki spodbuja finančno zmožnost. To je eden izmed načinov, kako mlajšim odraslim zagotovimo bolj finančno varno življenje (Lusardi in Mitchell, 2023, str. 19). Posameznikom omogoča razumevanje in obvladovanje svojih financ ter sprejemanje informiranih finančnih odločitev. Vpliva na ekonomsko stabilnost, izboljšuje dostop do virov, zmanjšuje tveganja, spodbuja dolgoročno finančno načrtovanje in s tem vzdržnost ter prispeva k aktivnemu državljanstvu in socialni vključenosti. Lusardi in Mitchell v svojem pregledu dvajsetletnega delovanja na področju finančne pismenosti poudarjata potrebo po finančnem izobraževanju prebivalstva. Pri tem poudarjata, da je v tem času področje finančne pismenosti postalo tudi uradna študijska smer v ekonomski stroki (Lusardi in Mitchell, 2023, str. 15, 17).

Finančna pismenost pomembno vpliva na kakovost življenja posameznika, saj je tesno povezana z zaposlitvijo, izobraževanjem, zdravjem, socialnim življenjem, osebno in družinsko varnostjo in varstvom okolja (Luburič in Fabris, 2017). Razvita finančna pismenost spodbuja osebno rast in samozavest mlajših odraslih, saj jim omogoča, da prevzamejo nadzor nad svojimi financami. Posamezniki, ki so finančno pismeni, so bolj sposobni načrtovati svoje finance, varčevati, upravljati dolgove, investirati, prepoznati in obvladovati finančna tveganja. To prispeva k njihovi ekonomski stabilnosti in manjši izpostavljenosti finančnim težavam, kar v končni fazi pozitivno vpliva na gospodarstvo družbe. Razumevanje konceptov, kot so diverzifikacija naložb, zavarovanje in varčevanje za nujne primere, pomaga zmanjšati izpostavljenost nepričakovanim finančnim težavam. Program finančne pismenosti za mlajše odrasle posameznike spodbuja, da načrtujejo za prihodnost. Finančno pismeni mlajši odrasli so bolj usmerjeni v dolgoročno načrtovanje svojih financ, vključno z varčevanjem za upokojitev. S tem si zagotovijo finančno varnost v poznejših življenjskih obdobjih. Vse to zmanjšuje verjetnost za nastanek finančnega stresa, saj bolje razumejo svoje možnosti in se bolje pripravijo na nepričakovane dogodke.

Mladi odrasli, ki so dobro finančno pismeni, so bolj opremljeni za sprejemanje ključnih odločitev o svoji poklicni poti, izobraževanju, stanovanjski situaciji, zadolževanju, družinskem načrtovanju ter so sposobni učinkovito

² Pri pripravi programa so bila upoštevana izhodišča za pripravo javnoveljavnih programov za odrasle, Andragoški center Slovenije, 2020. Dostopno na: <https://www.acs.si/digitalna-bralnica/izhodišca-za-pripravo-javnoveljavnih-izobraževalnih-programov-za-odrasle/>.

načrtovati svojo finančno prihodnost nasploh, ob tem pa znali prepoznati in se izogniti finančnim prevaram in goljufijam. Prav tako se zavedajo pomena nenehne krepitve aktivne finančne odpornosti.

Razumevanje finančne pismenosti v programu PFS

Finančno pismenost razumemo predvsem z vidika posameznika, in sicer kot eno izmed zelo pomembnih življenjskih zmožnosti, ki omogočajo aktivno participacijo v vsakdanjem življenju, ustrezne finančne odločitve in doseganje finančnega blagostanja.

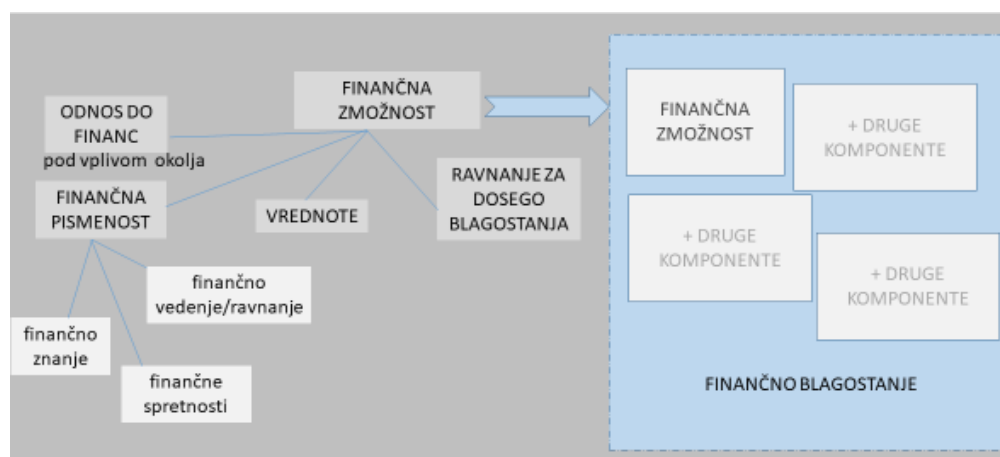
Finančno pismena oseba bo znala načrtovati svojo finančno prihodnost, se znala izogniti zadolževanju in tudi prevaram ter goljufijam, razumela bo potrebo po nenehnem utrjevanju svoje finančne odpornosti.

Finančna pismenost je v programu PFS opredeljena na naslednji način:

Finančna pismenost je sestavni del finančne zmožnosti. Razvita finančna pismenost mladim odraslim omogoča sprejemanje ustreznih finančnih odločitev, kar je ključno za uspešno oblikovanje karierni poti, izobraževanje, stanovanjske izzive in družinsko načrtovanje. Omogoča finančno vključenost v družbeno in gospodarsko življenje ter aktivno participacijo v procesih, ki oblikujejo njihovo prihodnost in prispevajo k trajnostnemu razvoju družbe. Prispeva k manjšanju socialnih razlik, omogoča večjo enakost v finančnem blagostanju in priložnostih.

Finančno zmožnost razumemo širše, in sicer: kot kombinacijo finančne pismenosti in finančnega ravnanja, s katerima želimo doseči finančno blagostanje. Finančna zmožnost poleg finančnega znanja, finančnih spretnosti, ustreznega odnosa do finančnih vprašanj, obsega tudi finančno vzdržno vedenje/ravnanje in tudi aktivno finančno odpornost (Javrh, 2022, str. 7). Finančna zmožnost je neizogibna komponenta finančnega blagostanja, tako kot prikazuje spodnja slika.

Slika 1: Prikaz opredelitve finančne zmožnosti in finančnega blagostanja v projektu Finančna pismenost odraslih 2022–2024

Vir: Javrh, 2023, str. 26.

Pilotna izvedba programa za mlade odrasle³

Program je bil pilotno preskušen v celotnem obsegu s skupino brezposelnih udeležencev, starih do 35 let, z različnimi stopnjami izobrazbe ter z različnimi izkušnjami in predznanjem na finančnem področju. Udeleženci so v skupni oceni zelo pozitivno ocenili program, med drugim so v evalvacijskem vprašalniku navedli: »... vse kar smo imeli v programu, se mi zdi super, od dedovanja, davkov, obrestno obrestnega računa, na kakšne načine varčevat, tudi zdi se mi pomembno, ko so omenili, da bomo imeli zemljiško knjigo [...]« in »program mi je pomagal pri tem, da bom znala malo bolj razpolagat z denarjem, da ne bom, ko bom zaposlena in bom dobila plačo, da jo bom kar porabila za fiksne stroške in luksuzne stvari, ampak, da si bom znala organizirat [...]«. Udeleženci so poročali tudi o vidnem napredku na področju lastne finančne pismenosti, na primer več udeležencev v družini sprejema odgovornost za finančne odločitve; pogosteje sprejemajo informirane individualne finančne odločitve; več jih ima pripravljen finančni načrt za prihodnost; več jih želi imeti nadzor na svojimi financami; pri več udeležencih je bilo opaziti spremembe v vedenju v zvezi z porabo denarja in varčevanjem; več udeležencev razmišlja o finančni rezervi; več udeležencev razmišlja o investiranju; več udeležencev je svoje finančno znanje ocenilo bolje; več udeležencev pogosteje (skoraj vsak dan) razmišlja o financah.

Ob začetku pilotne izvedbe se je pokazalo, da se izvajalec javnoveljavnega programa sreča s številnimi izzivi, na primer zahtevna promocija programa, pridobivanje udeležencev in njihova motivacija, da bodo obiskovali 100 urni program na temo finančne pismenosti; vzpostavljanje varnega prostora, da se udeležence počutijo varne in spregovorijo o občutljivi temi, kot je denar in upravljanje z denarjem, glede na številne predsodke v zvezi z denarjem; kako premostiti razlike v "predznanju", ko je skupina zelo heterogena; katere metode dela izbirati, zlasti pri bolj "dolgočasnih" vsebinah; kako pripraviti kakovostna učna gradiva, da bodo neodvisna od implicitnih interesov ponudnikov storitev in kakovostna; izbira strokovnjakov v iz finančnega področja, ki bo vsebine predstavil neodvisno od interesov posameznih inštitucij; potreba po vsebinskem koordinatorju ali skrbniku programa; kako postaviti ustrezno razmerje med teorijo in prakso; zadostna finančna sredstva za izvajanje programa z zunanjimi predavatelji specialisti za posamezna področja finančne pismenosti. V fazi priprave končne verzije programa so bila ta vprašanja temeljito premišljena in vgrajena v katalog znanja in v priporočila za izvedbo v organizaciji izobraževanja.

Tako v pilotni izvedbi programa za starejše in za mlajše odrasle se je pokazalo, da je potrebno prilagoditi nekatere module in vsebine, kar je bilo v dopolnjevanju programa po pilotnih izvedbah tudi izvedeno. Prilagojene in dopolnjene so bile naslednje vsebine: pokazala se je potreba po vključitvi vsebin s področja komunikacije in pogajalskih strategij; vsebino v modulu denar je potrebno izpeljati na bolj interaktiven način in glede na skupino tudi skrajšati; bolj sistematično je potrebno opredeliti vsebine z začetnih modulih; vnesti je potrebno več vsebin digitalne pismenosti, zlasti na področjih, kjer se finančna in digitalna pismenost prepletata (Flik, spletno nakupovanje, virtualne kartice); večji poudarek dati pri vsebinah o davkih in kreditih; premisliti je treba tudi o t.i. demo računih (bančni račun, trgovalni račun), s pomočjo katerih bi se lahko udeleženci učili ob pomoči virtualnega denarja.

Kaj vemo o finančni pismenosti mlajših odraslih

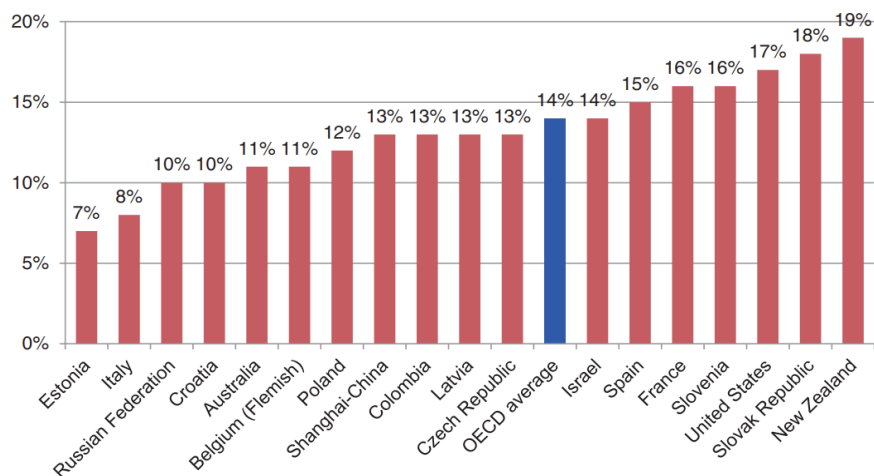
Stanje finančne pismenosti pri ciljni skupini mlajših odraslih je po letu 2010 preučevalo več raziskav, ki so se ukvarjale z merjenjem finančne pismenosti, tako na nacionalni kot mednarodni ravni. Te raziskave so uporabljale različne metodologije, ključne razlike med njimi pa izhajajo iz različnih definicij finančne pismenosti. Sčasoma se je uveljavilo, da zgolj merjenje znanja ne ponuja celovitega vpogleda v stanje finančne pismenosti.

V okviru mednarodnega programa ocenjevanja učencev PISA se je Slovenija leta 2012 udeležila preverjanja finančne pismenosti. Naši takratni 15-letniki, ki so danes že mlajši odrasli, so se odrezali pod povprečjem OECD-13, uvrstili med 9. in 14. mestom med vsemi 18 sodelujočimi državami. Pri analizi rezultatov so raziskovalci ugotavljali, da obstaja zelo močna povezava med finančno pismenostjo in socialno-ekonomskim statusom. V vseh

³ Poročilo o pilotni izvedbi programov finančne pismenosti za odrasle, Andragoški center Slovenije 2024.

državah so se učenci, ki prihajajo iz višjega socialno-ekonomskega statusa, bolje odrezali pri PISA 2013 meritvi finančne pismenosti (Lusardi, 2015, str. 649). Slovenija se je uvrstila med sodelujočimi državami med tiste, kjer je vpliv socialno-ekonomskega statusa na finančno pismenost učencev med večjimi.

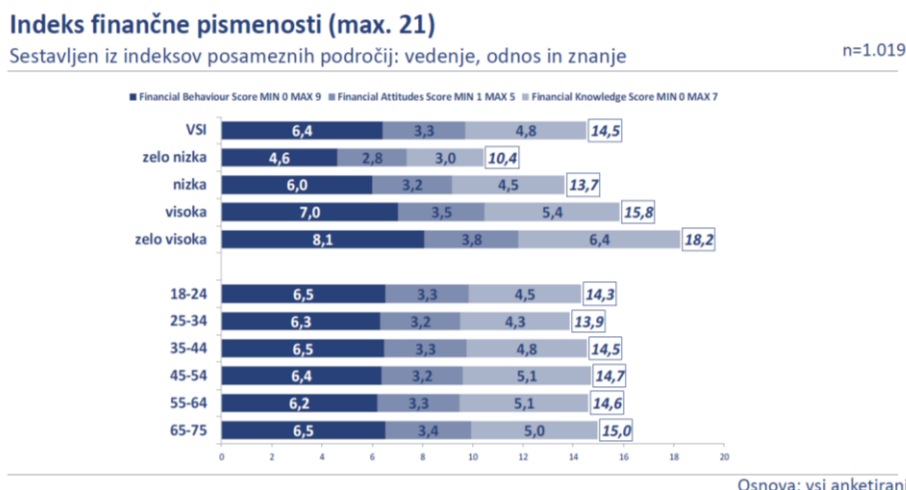
Slika 2: Odstotek variacije v uspešnosti učencev pri finančni pismenosti, glede na njihov socialno-ekonomski status

Vir: Lusardi, 2015, str. 650, slika 5.

Današnje mlajše generacije se bodo v odrasli dobi soočale s povečanimi finančnimi tveganji v primerjavi s predhodnimi generacijami, saj pričakujemo daljšo življenjsko dobo, hkrati se zmanjšujejo socialne ugodnosti in hkrati se povečujejo tveganja za prekinjene poklicne kariere (Lusardi, 2015, str. 653). Gospodarska nestabilnost ter negotovost na področju zaposlovanja predstavljata dodatne izzive. Številne raziskave kažejo, da mladi vstopajo v samostojno finančno življenje z najnižjo finančno pismenostjo glede na druge starostne skupine. Hkrati pa je to obdobje, ki od posameznika zahteva pomembne odločitve, katerih posledice so daljnosežne. Neustrezno načrtovanje družinskega proračuna in čezmerno zadolževanje lahko vodita v pomanjkanje sredstev za nujne izdatke in nezmožnost ustvarjanja varnostne rezerve. Akumulacija dolgov, ki jih posameznik ne more obvladovati, vodi v finančno stisko in nižji življenjski standard. Finančne težave lahko vplivajo na odnose v družini in socialno izključenost. Prva resna raziskava v Sloveniji o stanju finančne pismenosti leta 2010, ki je z vprašalnikom merila predvsem finančno znanje, je pokazala splošno slabo stanje finančne pismenosti v Sloveniji (Mihajlovič, 2013). Povprečna ocena je bila namreč 2 (zadostno). Najslabše med vsemi starostnimi skupinami pa so odgovarjali mladi (stari od 18 do 29 let). Tudi desetletje kasneje so podatki pridobljeni v raziskavi OECD/INFE 2020 (Valicon, 2019; OECD, 2020) pokazali, da so v Sloveniji najnižji indeks finančne pismenosti dosegli mlajši odrasli stari med 25 in 34 let.

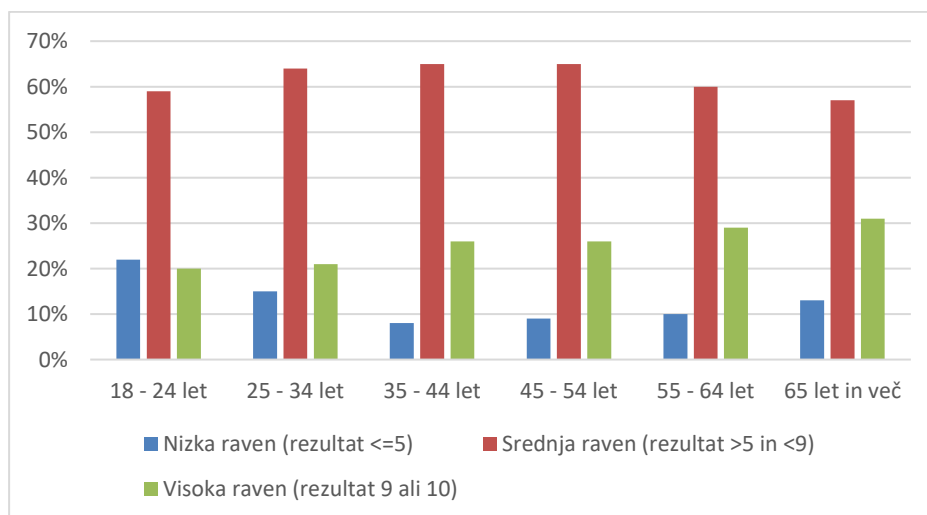
Slika 3: Indeks finančne pismenosti glede na starostno skupino

Vir: Valicon, 2019, str. 9.

Najnovejša raziskava Flash Eurobarometer 525 iz leta 2023 prikazuje podobno stanje. Visoko raven finančnega znanja je dosegla le četrtina skupine (25 %) mlajših do 25 let in 29 % starih med 25 in 35 let. Kar 28 % odraslih v Sloveniji, mlajših od 25 let, je doseglo nizko raven finančnega znanja, to pomeni, da so pravilno odgovorili na največ eno vprašanje od petih. Med rezultati finančnega vedenja med posameznimi starostnimi skupinami v Sloveniji ni velikih razlik. Upoštevajoč oba rezultata, finančnega znanja in finančnega vedenja, so v raziskavi določili ravni finančne pismenosti. Skupini mlajših odraslih (18–24 let in 25–34 let) sta v največjem deležu dosegali nizko raven finančne pismenosti; in sicer 22 % skupine mladih med 18 in 24 let ter 15 % med 25 in 34 let. V obeh starostnih skupinah je, če primerjamo z drugimi starostnimi skupinami, najmanjši delež skupine dosegal visoko raven (20 % pri skupini 18–24 let in 21 % pri skupini 25–34 let).

Slika 4: Starostne skupine z deleži tistih, ki so dosegli nizko, srednjo ali visoko raven finančne pismenosti v raziskavi Flash Eurobarometer 525 (2023)

Vir: izdelano po bazi podatkov Flash Eurobarometer 525 (Evropska komisija, 2023)

Finančna pismenost ne vpliva samo na potrebe posameznika, ampak tudi na družbene potrebe. Omogoča boljše razumevanje javnih financ, davkov in ekonomske politike in je tako ključna za aktivno državljanstvo. Finančna

pismenost vpliva na javne odločitve, volilno vedenje, gospodarske reforme, rezultate politik in na splošno na delovanje naših demokracij, saj lahko ljudje bolj informirano sodelujejo v demokratičnih procesih in prispevajo k oblikovanju boljše ekonomske politike (Fornero in Lo Prete, 2023). Pomanjkanje finančne pismenosti lahko pripelje do socialne izključenosti, saj mlajši odrasli, ki ne razumejo osnov finančnega sistema, težje sodelujejo v družbi, pridobivajo kakovostno stanovanje, izobraževanje in dostopajo do zdravstvenih storitev. Bolj finančno pismeni posamezniki so manj verjetno odvisni od socialnih pomoči, kar lahko zmanjša obremenitev socialnih sistemov. Bolj finančno pismeni mlajši odrasli bodo bolj verjetno vlagali v različne oblike naložb, kar lahko pripomore k rasti kapitala v državi. Poleg tega so bolj pripravljeni na varčevanje za upokožitev, kar zmanjšuje potrebo po državni pokojninski podpori. Finančna pismenost lahko zmanjša razlike med družbenimi sloji tako, da omogoča mlajšim odraslim iz manj privilegiranih okolij, da bolje razumejo in obvladujejo svoje finance. Simulacijske analize na primeru Italije so razkrile, da lahko povečanje ravni finančne pismenosti privede do zmanjšanja ravni neenakosti, ko gre za dohodek in bogastvo gospodinjstev, med najbolj ranljivimi skupinami (Gallo in Sconti, 2023, str. 22). Ta rezultat govori o kritičnem pomenu finančne pismenosti, ne le kot nujne zmožnosti za splošno finančno blaginjo, temveč tudi kot orodje za zmanjšanje neenakosti tam, kjer je to najbolj potrebno.

Osrednji pomen finančnih vprašanj ne omejuje svojega vpliva zgolj na posameznikovo osebno življenje, temveč sega tudi v njihovo poklicno pot, saj ima posameznikovo slabo finančno upravljanje negativne posledice tudi za njegovo družino in delovno mesto. Finančni stres se pojavi, ko nekdo nima ali ne more upravljati virov za obvladovanje težave. Je negativno povezan z delovno uspešnostjo, saj povečuje verjetnost odsotnosti z dela, slabo vpliva na psihično in fizično počutje zaposlenih, kar vodi v hitrejšo izgorelost pri delu, moti delovno učinkovitost ter ogroža zavzetost zaposlenih za organizacijo (Sabri in Aw, 2020, str. 216). Mladi odrasli se pogosto soočajo z različnimi pritiski v začetnem obdobju svoje poklicne poti. Če je njihova finančna pismenost nizka, so bolj dovzetni za finančni stres, ki lahko negativno vpliva na njihovo poklicno rast. Zato je razvoj finančne pismenosti med mlajšimi odraslimi ključnega pomena za njihovo uspešno vključevanje v delovno silo in njihovo dobro počutje na delovnem mestu.

Pravne in strateške podlage za izobraževanje za finančno pismenost

Področje finančne pismenosti je v zakonodaji o izobraževanju odraslih v Sloveniji dokaj skopo naslovljeno. Finančne pismenosti ZIO-1 izrecno ne omenja, vendar lahko sklepamo, da se vključuje v cilj javnega interesa »pridobivanja splošnih in poklicnih zmožnosti za osebno rast, aktivno delovanje v skupnosti in na trgu dela« (ZIO-1, 2018, 5. člen, 2. točka). Medtem ko Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih navaja finančno pismenost kot eno izmed številnih področij, na katerih je treba v obdobju izvajanja resolucije pripravljati javnoveljavne in neformalne programe za odrasle (Potočnik, 2022, str. 50).

V Strategiji razvoja Slovenije 2030 (str. 28) je definirano, da bomo z izboljšanjem finančne pismenosti dosegli dvig znanj in spretnosti za kakovostno življenje in delo ter s tem prispevali k odpornosti, družbeni odgovornosti in učinkovitejšemu delovanju finančnega sistema nasploh. S krepitvijo finančne pismenosti bo posameznik znal voditi osebne in družinske finance, sposoben bo vnaprejšnjega načrtovanja, sprejemanja informiranih odločitev, povezanih s finančnimi produkti in/ali storitvami, ter prepoznavanja ključnih finančnih tveganj, s čimer bomo vplivali na družbeno odgovorno obnašanje, zniževali ravni tveganj finančnih aktivnosti posameznika ter pomembno vplivali na gospodarsko in finančno stabilnost in razvoj.

V krovnem dokumentu načrta okrevanja in odpornosti (NOO) je finančna pismenost prav tako vključena v ukrepe, namenjene lažji integraciji v družbo in trg dela. Predvidena je »prenova izobraževalnih programov s prenovo programskih dokumentov na celotni ravni izobraževanja z umeščanjem digitalnih kompetenc in kompetenc za trajnostni razvoj, na določenih stopnjah izobraževanja pa tudi novih vsebin temeljnih znanj računalništva in informatike ter finančne pismenosti (2021–2026)« (NOO, 2021, str. 27). Tako NOO kot Strategija razvoja Slovenije 2030 vidita finančno pismenost kot sredstvo za krepitev odpornosti, družbene odgovornosti in za učinkovitejše delovanje finančnega sistema nasploh (Načrt za okrevanje in odpornost, 2021, str. 343).

Dodatno je pomen finančne pismenosti posebej poudarjen v Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, kjer je zlasti pri dodatnem pokojninskem zavarovanju, temeljni obliki dolgoročnega varčevanja za upokojitev v Sloveniji, ta kompetenca še posebej relevantna (ZPIZ-2, 2022, 2. člen, 4. paragraf).

Strategija dolgožive družbe pri pokojninskih sistemih kot sistemu socialne zaščite navaja usmeritev, da se spodbuja varčevanje za starost od začetka aktivne dobe in finančno opismenjuje v šoli (Strategija dolgožive družbe, 2018, str. 49).

Nekaj vsebin finančne pismenosti so učenci v osnovnih šolah lahko pridobili pri učnih urah gospodinjstva, slovenski projekt Zavoda za šolstvo NA-MA POTI pa vnaša pedagoške strategije in pristope, ki tudi z vključevanjem novih tehnologij pripomorejo k celostnemu in kontinuiranemu razvoju naravoslovne, matematične in drugih pismenosti otrok, učencev in dijakov. V projektu so med drugim pripravili opredelitev in gradnike za finančno pismenost (NA-MA POTI, 2021). Treba je zagotoviti kontinuiteto oz. nadomestiti vrzeli pri odraslih, saj niso imeli možnosti naštudirati kurikul finančne pismenosti v času osnovnega izobraževanja.

Evropska skupnost se zaveda pomena finančne pismenosti, zato je v sodelovanju z OECD oblikovala Skupni evropski okvir finančne pismenosti za odrasle. Ta okvir predstavlja skupen nabor znanj, spretnosti in vedenj, ki naj bi jih posamezniki potrebovali za razumevanje in upravljanje svojih osebnih financ. Okvir finančnih kompetenc za odrasle v EU vsebuje štiri vsebinska področja, in sicer: Denar in transakcije; Načrtovanje in upravljanje financ; Tveganje in korist ter Finančno okolje. Vsako vsebinsko področje se deli še na teme in podteme. Navedene so tudi kompetence, pri katerih se upoštevajo tri razsežnosti: znanje; vedenje in odnos. To je ključno, saj finančna pismenost ni omejena le na poznavanje konceptov, ampak tudi na razvoj pozitivnih odnosov in spretnosti pri sprejemanju finančnih odločitev. Posebej so izpostavljene kompetence, ki se nanašajo na digitalne in trajnostne finance. Pri oblikovanju programa PFS je Skupni evropski okvir finančne pismenosti za odrasle bil za referenco. Vsebina programa, ki izhaja iz okvira Evropske komisije/OECD, je bila prilagojena in usklajena s specifičnim kontekstom slovenskega prebivalstva. Izhajali smo iz specifičnih potreb, nacionalne finančne kulture, tradicije.

3. CILJNA SKUPINA

Ciljna skupina so mlade odrasle osebe stare do 35 let⁴, ki imajo slabo razvito finančno pismenost, in želijo pridobiti znanje in spretnosti za samostojno sprejemanje ustreznih finančnih odločitev, za uspešno oblikovanje karierni poti, izobraževanje, stanovanjske izzive in družinsko načrtovanje. Upravljanje z denarjem ni preprosta naloga, temveč zahtevna preizkušnja. Od posameznikov terja poleg dobrega razumevanja financ in razvite finančne kulture tudi ustrezno usposobljenost za uporabo finančnega znanja v vsakdanjem življenju ter za nenehno učenje in pridobivanje novih finančnih znanj (Luburič in Fabris, 2014).

V večjem obsegu se bodo programa PFS udeleževale naslednje skupine mladih odraslih, ki:

- so v obdobju prehoda v samostojnost in začenejajo razmišljati o osamosvajanju ter finančni neodvisnosti,
- imajo omejene finančne vire in se soočajo z različnimi finančnimi izzivi,
- si ustvarjajo družino in razpolagajo s skupnimi financami,
- želijo postati ali so že lastniki nepremičnin,
- želijo vlagati in s tem nimajo oz. imajo zelo malo izkušenj,
- želijo sprejemati informirane odločitve glede upravljanja svojih financ.

Ciljna skupina mladih odraslih je zelo raznolika, vendarle pa zanjo veljajo značilnosti, ki jih je treba vzeti v ozir pri izvajanju programa. Mladi odrasli se srečujejo s številnimi izzivi in odločitvami v tem obdobju življenja, na primer z vstopanjem na poklicno pot in načrtovanjem kariere, zaključevanjem izobraževanja, oblikovanjem družin ter

⁴ Za odraslo osebo se štejejo osebe, opredeljene kot odrasle po Zakonu o izobraževanju odraslih.

zagotavljanjem socialne, zdravstvene in finančne varnosti zase in za svojo družino, zato je finančna pismenost za to starostno skupino še posebej pomembna. Pogosto dajejo prednost trenutnim potrebam in željam in ne razmišljajo o dolgoročnih finančnih ciljih. Dodatno mladim otežuje uspešno delovanje na finančnem področju dejstvo, da si ustreznih finančnih znanj niso pridobili v času rednega šolanja, še posebej pri tistih mladih, ki prihajajo iz družin z nezdravimi finančnimi navadami.

Številne raziskave kažejo, da mladi vstopajo v samostojno finančno življenje z najnižjo finančno pismenostjo glede na druge starostne skupine. Hkrati pa je to obdobje, ki od posameznika zahteva pomembne odločitve, katerih posledice so daljnosežne.

4. CILJI IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA

Cilj programa je opolnomočiti posameznika na področju finančne pismenosti, s poudarkom na celostnem pristopu. Program v posamezniku vzbudi zanimanje po nadaljnjem raziskovanju sveta financ in aktivne participacije v tem svetu, hkrati pa vključuje razvoj drugih vrst pismenosti (bralna, matematična, digitalna, čustvena, socialna ...).

Splošni cilji obveznega dela programa so:

- Razumevanje funkcije denarja ter funkcije finančnih ustanov.
- Ovrednotenje potrošniških navad, vzorcev razmišljanja in vrednot.
- Razumevanje vzrokov za zadolževanje, poznavanje razlik med dobrimi in slabimi krediti ter zavedanje o tveganjih.
- Praktična znanja o načrtovanju osebnega proračuna, spremljanju in potrebnih prilagajanjih.
- Poznavanje različnih možnosti plemenitenja denarja in ovrednotenja najbolj primernega investiranja.
- Zavedanje tveganj in koristi investiranja, ocena in pretehtavanje vsake finančne odločitve.
- Poznavanje davkov in prispevkov ter pomen njihovega plačevanja.
- Razumevanje pomena varčevanja, poznavanje njegovih oblik in najpogostejših varčevalnih produktov.

Splošni cilji izbirnega dela programa:

- Načrtovanje financ za varno starost.
- Poznavanje osnove dedovanja, osnovnih pravic in obveznosti.
- Poznavanje osnov zavarovalništva, namena zavarovanja in pogodbenih obveznosti ter pravic ob sklenitvi primernega zavarovanja.
- Poznavanje institucij, organov in pravnih regulativ za varstvo potrošnika.
- Poznavanje postopkov in stroškov v zvezi z nakupom/prodajo ter oddajo nepremičnin.
- Ustrezna izbira različnih načinov plačila, primerjava cen različnih ponudnikov, sprejemanje ukrepov za smotrno nakupovanje ob upoštevanju trajnostnih alternativ.
- Poznavanje razlik med blockchain tehnologijo in kriptovalutami.

Ob krepitvi finančne pismenosti udeležene napreduje tudi na drugih področjih, kot so: digitalna, matematična, besedilna, čustvena pismenost, socialna pismenost, okoljska pismenost, in sicer:

- V okviru digitalne pismenosti pri uporabi novih tehnologij (spletno nakupovanje, izračun bruto-neto, oddaja e-obrazcev, spremljanje proračuna, spremljanje svojih portfeljev ...).
- V okviru matematične pismenosti izračuna obresti, ovrednoti in preračuna stroške, izračuna dobiček.
- V okviru besedilne pismenosti bolje razume pomen finančnih izkazov, elementov pogodb, pogodbenih razmerij.
- V okviru čustvene pismenosti bolje obvladuje svoja čustva, prepoznava čustvene odzive na reklame, zna preprečiti impulzivno nakupovanje ter goji suverenost in mirnost pri finančnih odločitvah.
- V okviru socialne pismenosti se izboljša njegova socialna vključenost, bolje prepoznava in se odziva na družbene spremembe, ki vplivajo na finančne tokove.

- V okviru okoljske pismenosti razume vpliv finančnih in potrošniških odločitev na trajnostno varovanje okolja ter pri svojih odločitvah sprejema ekološko ozaveščene prakse.

5. KATALOG ZNANJA ALI VSEBINA PROGRAMA

5.1. Struktura in vsebinska zasnova programa

V celoti program PFS sestavlja petnajst modulov, ki izhajajo iz najpomembnejših vsebinskih področij. Ta področja se skladajo z zmožnostjo finančna pismenost, kot je opredeljena v namenu in splošnih ciljeh programa. Katalog znanja je zasnovan modularno in obsega: obvezni, izbirni in odprti del. Obvezni del obsega 63 ur, izbirni del 21 ur in odprti del 21 ur. Odprti del programa izvajalec opredeli v izvedbenem načrtovanju programa in ga prilagodi posebnostim ter potrebam ciljne skupine in določi ga izvajalec programa glede na konkretne potrebe lokalnega okolja. Pri pripravi ciljev, kataloga znanja, oblik preverjanja znanja ter pogojev za strokovne delavce za odprti del programa, upošteva navodila za pripravo obveznega ali izbirnega dela programa v Izhodiščih za pripravo javnoveljavnih programov za odrasle (ACS, 2020), sprejme pa ga strokovni organ pri izvajalcu programa.

Obvezni del programa obsega naslednje module:

- Denar,
- Osebni proračun,
- Varčevanje,
- Naložbe in investiranje,
- Varnost, tveganja in koristi,
- Krediti in dolgovi,
- Davki in prispevki.

Obvezni del programa obsega 63 ur (skupaj z uvodnim delom), od tega 29 ur predavanj in 34 ur praktičnega dela.

Izbirni del programa obsega naslednje module:

- Zavarovalništvo,
- Dedovanje,
- Finančna svoboda,
- Varstvo potrošnikov,
- Nepremičnine,
- Kriptovalute in blockchaini,
- Skladi,
- Nakupovanje.

Vsi moduli v izbirnem delu obsegajo skupno 43 ur (skupaj z zaključnim delom). Udeleženci z izvajalcem izberejo module, ki skupaj obsegajo vsaj 21 ur.

Slika 5: Struktura programa

MODULI PROGRAMA	PRIPOROČENO TRAJANJE V URAH – predavanja	PRIPOROČENO TRAJANJE V URAH – vaje
A – Obvezni del programa		
Uvod v program	1	2
Modul 1 Denar	3	3
Modul 2 Osebni proračun	6	6

Modul 3 Varčevanje	4	4
Modul 4 Naložbe in investiranje	7	7
Modul 5 Varnost, tveganja in koristi	2	6
Modul 6 Krediti in dolgovi	4	4
Modul 7 Davki in prispevki	2	2
Skupaj število ur za predavanja in vaje v obveznem delu programa	29	34
Skupno število ur obveznega dela programa	63	
B – Izbirni del programa		
Modul 8 Zavarovalništvo	2	2
Modul 9 Dedovanje	1	3
Modul 10 Finančna svoboda	0	8
Modul 11 Varstvo potrošnikov	2	2
Modul 12 Nepremičnine	4	4
Modul 13 Kriptovalute in blockchaini	2	2
Modul 14 Skladi	2	2
Modul 15 Nakupovanje	2	2
Zaključevanje in evalvacija programa	1	2
Skupaj število ur predavanj in vaj v izbirnem delu programa	16	27
Število ur izbirnega dela programa za izvedbo	21	
C – Odprti del programa		
Skupaj število ur odprtega dela programa	21	
Trajanje programa skupaj	105	

5.2. Katalog znanja

Obvezni del

Modul 1: Denar

Trajanje: 6 ur (od tega 3 ure vaj).

Temeljne zmožnosti: Modul Denar razvija del temeljne zmožnosti finančna pismenost, in sicer daje temeljno znanje o nastanku in poznavanju plačilnih sredstev, finančnih ustanov in okolij, razvija odnos do denarja in odraslemu omogoča bolj suvereno ravnanje z denarjem.

Priporočene vsebine oziroma teme: odnos do denarja, vrste in oblike denarja: od blagovne menjave do kriptovalut, finančne ustanove, funkcije denarja in dolgoročni ekonomski cikel.

Znanje	Spretnosti
A. Vsebinski sklop: ODNOS DO DENARJA	
<ul style="list-style-type: none"> Razume, zakaj bi lahko nakup nekaterih izdelkov zadovoljil oboje, tako potrebe kot želje. Upošteva trajnostne alternative novim nakupom, kot sta ponovna uporaba in recikliranje. Razume pomembnost sklepanja pametnejših odločitev glede porabe. Zaveda se, da lahko obstajajo nadomestki za izdelke, v nekaterih primerih vključno z rabljenimi ali obnovljenimi izdelki, in storitve, ki lahko stanejo manj od prvotno opredeljenih. Razvije strategije za preprečevanje ali zmanjšanje čezmerne porabe, impulzivnega nakupovanja in drugih nenamernih posledic oglaševanja in družbenega pritiska. Sprejme ukrepe za ozaveščeno nakupovanje. Zaveda se, da lahko oglasi, posebne ponudbe in mediji močno vplivajo na dojetanje posameznika glede želj po določenih nakupih. 	<ul style="list-style-type: none"> Samozavestno se upira pritisku za izvedbo nenačrtovanih nakupov. Poda primere dobrih potrošniških navad. Uporablja načine za spremljanje porabe. Sklepa pametnejše odločitve glede nakupovanja z izkoristkom kuponov, razprodaj, promocijskih cen ...
B. Vsebinski sklop: VRSTE IN OBLIKE DENARJA: OD BLAGOVNE MENJAVE DO KRIPTOVALUT	
<ul style="list-style-type: none"> Razume razliko med različnimi načini plačila. Pri uporabi upošteva prednosti in slabosti različnih oblik denarja. Razume, da cena ni edino ustrezno merilo za nakup določenega izdelka ter da so pomembne tudi ostale lastnosti. Pojasni razliko med centraliziranimi in decentraliziranimi financami. Razume tveganja kriptovalut in ostalih novih oblik denarja, ki se pojavljajo na trgu. Razume, kako lahko sredstva ali naložbe zagotovijo vir dohodka. Razume vpliv različnih menjalnih tečajev na nakazila, potovanja v tujino ali nakupe v tujini. Pozna različne vrste kartic (debetna, kreditna) in različne vrste plačevanja (npr. Flik, GooglePay, Paypal, ApplePay ...) 	<ul style="list-style-type: none"> Varno uporablja različne načine plačil. Oceni morebitna tveganja in koristi različnih plačil. Na svoji banki poišče informacije za vzpostavitev mobilne/spletne banke in Flik plačil. Prepozna pristne bankovce in kovance ter ustrezno ukrepa. Uporabi menjalne tečaje za pretvorbo valut. Primerja menjalne tečaje različnih ponudnikov, da bi poiskal najboljšo ponudbo.
C. Vsebinski sklop: FINANČNE USTANOVE	
<ul style="list-style-type: none"> Razume vlogo različnih finančnih institucij (fiskalna banka, banka Slovenije, ECB, borza ...) Razume delovanje finančnih trgov. 	<ul style="list-style-type: none"> Razlikuje denarni trg in trg kapitala. Prepozna razliko med trgi. Loči med finančnimi institucijami in katere naloge opravljajo.
Č. Vsebinski sklop: FUNKCIJE DENARJA	
<ul style="list-style-type: none"> Zaveda se, da lahko valute ali določeni bankovci in kovanci sčasoma zastarajo kot plačilno sredstvo. Razume pomen zakonitega plačilnega sredstva. Razume pojem obračunska enota denarja. 	<ul style="list-style-type: none"> Varno uporablja in shranjuje denar v vseh oblikah.

Znanje	Spretnosti
<ul style="list-style-type: none"> Razume pojem merilo odloženega plačila. 	
D. Vsebinski sklop: DOLGOROČNI EKONOMSKI CIKEL	
<ul style="list-style-type: none"> Predvidi razloge za spreminjanje kupne moči denarja zaradi inflacije. Razume vpliv recesije. Razume pomen hiperinflacije. Razume vpliv gospodarske rasti na denar. 	<ul style="list-style-type: none"> Prizadeva si najti načine za obvladovanje vpliva inflacije na denar, ki ga ima.

Modul 2: Osebni proračun

Trajanje: 12 ur (od tega 6 ur vaj).

Temeljne zmožnosti: Modul osebni proračun razvija del temeljne zmožnosti finančna pismenost, in sicer daje temeljno znanje o načrtovanju in upravljanju osebnega proračuna ter odraslemu omogoča, da sprejema informirane odločitve.

Priporočene vsebine oziroma teme: pomen upravljanja osebnega proračuna, prihodki in odhodki, kategorije stroškov, načrtovanje osebnega proračuna, spremljanje osebnega proračuna, aplikacije za vodenje osebnega proračuna in finančna varnost.

Znanje	Spretnosti
A. Vsebinski sklop: POMEN UPRAVLJANJA OSEBNEGA PRORAČUNA	
<ul style="list-style-type: none"> Razume osnovne pojme, kot so prihodki, stroški, osebni proračun. Ve, kaj je proračun, kako ga oblikovati in zakaj je to koristno. Zaveda se, da lahko družinske, skupnostne in družbenokulturne vrednote in običaji vplivajo na način, kako ljudje upravljajo svoj denar. 	<ul style="list-style-type: none"> Prepozna vpliv družinskih, skupnostnih in družbenokulturnih vrednot ter običajev in prilagodi svoje finančne odločitve glede na to zavedanje. Izdela proračun ter ga uspešno uporablja pri upravljanju svojih financ.
B. Vsebinski sklop: PRIHODKI IN ODHODKI	
<ul style="list-style-type: none"> Razume osnovne pojme, kot so prihodki, stroški, osebni proračun. Razume, da lahko različna življenjska obdobja in posamezni dogodki v življenju posameznika ali v gospodinjstvu vplivajo na dohodke in odhodke. 	<ul style="list-style-type: none"> Sprejema neodvisne odločitve o prihodkih in odhodkih. Pri govoru uporablja osnovne pojme s področja upravljanja osebnega proračuna, kot so prihodki, odhodki, stroški, osebni proračun. Sprejema informirane odločitve o uporabi izrednih dohodkov in prejetih sredstev, kot so darila, nagrade ali dediščina.
C. Vsebinski sklop: KATEGORIJE STROŠKOV	
<ul style="list-style-type: none"> Zna razvrščati stroške v različne kategorije, ki omogočajo boljši pregled nad uporabo. Razume razpoložljive možnosti za plačilo nepričakovanih stroškov. Pozna razliko med fiksnimi in variabilnimi odhodki. 	<ul style="list-style-type: none"> Razvršča stroške v različne kategorije. Uporablja več razpoložljivih možnosti za plačilo stroškov.
Č. Vsebinski sklop: NAČRTOVANJE OSEBNEGA PRORAČUNA	

Znanje	Spretnosti
<ul style="list-style-type: none"> Razume, zakaj je pri oblikovanju proračuna pomembno upoštevati srednjeročne in dolgoročne vidike. Zna oblikovati proračun za načrtovanje prihodkov, prihrankov in odhodkov z uporabo ustreznih orodij. Zna oblikovati proračun kot strategijo za ohranjanje ali povečanje finančne blaginje. 	<ul style="list-style-type: none"> Izdela tabelo za vodenje osebnega proračuna. Izdela letni načrt upravljanja osebnega proračuna. Napiše finančne cilje in opredeli korake za njihovo doseganje.
D. Vsebinski sklop: SPREMLJANJE OSEBNEGA PRORAČUNA	
<ul style="list-style-type: none"> Razume, zakaj je poleg spremljanja dohodkov in stroškov pomembno aktivno upravljati denar. Zna prilagoditi proračun, če je to potrebno. 	<ul style="list-style-type: none"> Redno spremlja prihodke in odhodke. Pri sprejemanju odločitev glede porabe upošteva celoten proračun. Primerja dejanske stroške s proračunskimi zneski in po potrebi prilagodi proračun ali stroške. Prilagodi osebni proračun glede na nepričakovane prihodke in odhodke za boljše upravljanje sredstev.
E. Vsebinski sklop: APLIKACIJE ZA VODENJE OSEBNEGA PRORAČUNA	
<ul style="list-style-type: none"> Zaveda se, da obstajajo zanesljiva orodja za oblikovanje proračuna, vključno z mobilnimi aplikacijami ter drugimi digitalnimi orodji in storitvami za oblikovanje proračuna. Pozna različne aplikacije in orodja za načrtovanje in spremljanje osebnega proračuna. 	<ul style="list-style-type: none"> Uporablja aplikacijo za vodenje osebnega proračuna. Uporablja digitalna orodja za sledenje stroškov. Uporablja orodja za dolgoročno načrtovanje osebnega proračuna.
F. Vsebinski sklop: FINANČNA VARNOST	
<ul style="list-style-type: none"> Zna varčno in odgovorno upravljati denar. Ve, koliko denarja bi bilo potrebno za kritje stroškov v primeru izgube dohodka. Razume pomen finančne varnosti in načrtuje za nepričakovane dogodke. 	<ul style="list-style-type: none"> Odgovorno upravlja z denarjem in sprejema informirane odločitve. Razvija veščine za prepoznavanje in obvladovanje impulzivnih nakupov ter vzpostavlja dobre finančne navade.
G. Vsebinski sklop: PRELOMNI ŽIVLJENJSKI DOGODKI	
<p>Upošteva, da prelomni življenjski dogodki (npr. poroka, rojstvo otroka, ločitev, smrt življenjskega partnerja) lahko prinašajo znižanje prihodkov oziroma premoženja.</p> <p>Razume, v kolikšni meri določen finančni pokojninski produkt izpolnjuje merila trajnostnosti.</p> <p>Razume pomembnost priprave načrtov za zadnje obdobje življenja.</p>	<p>Ob prelomnih dogodkih ustrezno prilagodi upravljanje denarja, po potrebi spremeni porabo, varčevanje in investicije.</p> <p>Izbira pokojninske produkte v skladu s svojimi novimi finančnimi zmožnostmi, tveganji in preferencami glede trajnostnosti.</p> <p>Pripravi konkretne načrte za finančno varnost po koncu delovno aktivne dobe.</p>

Modul 3: Varčevanje

Trajanje: 8 ur (od tega 4 ure vaj).

Temeljne zmožnosti: Modul varčevanje razvija del temeljne zmožnosti finančna pismenost, in sicer ponuja temeljno znanje o namenu in ciljih varčevanja, obrestih, vrstah varčevanja glede na ročnost, varčevalnih produktih in varčevanju za pokojnino.

Priporočene vsebine oziroma teme: namen in cilji varčevanja, obresti, inflacija, varčevalni produkti, varčevanje za pokojnino.

Znanje	Spretnosti
A. Vsebinski sklop: OSNOVE VARČEVANJA	
<ul style="list-style-type: none">● Ozavesti svoj odnos do varčevanja in varčevalnih navad.● Razume namen varčevanja in pomen postavljanja varčevalnih ciljev.● Razume pojme kratkoročno, srednjeročno in dolgoročno varčevanje.● Razume pojem likvidnostna rezerva.	<ul style="list-style-type: none">● Napiše varčevalni načrt, pri čemer jasno zastavi finančne cilje.● Varčevalne cilje prilagaja glede na spremenjene potrebe in cilje.● Pridobljeno znanje uporabi za ustvarjanje likvidnostne rezerve.
B. Vsebinski sklop: VARČEVALNI PRODUKTI	
<ul style="list-style-type: none">● Pozna značilnosti varčevalnega računa in ve, kako ga odpreti.● Pozna zavarovalne police, naložbene police ter prednosti in slabosti posameznih varčevalnih produktov.● Pozna značilnosti depozita in kako ga urediti.● Razume pojem zajamčena vloga.● Pozna temeljne značilnosti varčevanja v vzajemnih skladih.● Pozna temeljne značilnosti varčevanja v plemenitih kovinah.● Razume vlogo inflacije in tveganj v povezavi z izbiro varčevalnega produkta.	<ul style="list-style-type: none">● Informacije v zvezi z varčevalnimi produkti poišče na internetu in jih kritično ovrednoti.● Prebere in izlušči ključne informacije iz dokumenta o vzajemnem skladu.● Izračuna obrestno-obrestni račun.● Uporablja spletne aplikacije za sledenje varčevalnim ciljem.● Način varčevanja prilagaja glede na različne življenjske situacije, v katerih se znajde.
C. Vsebinski sklop: VARČEVANJE ZA POKOJNINO	
<ul style="list-style-type: none">● Razume pomen zgodnjega varčevanja za pokojnino.● Seznanjen je z obstojem I., II. In III. pokojninskega stebra.● Razloži, kaj pomeni varčevanje v I., II. In kaj v III. pokojninskem stebri.	<ul style="list-style-type: none">● Uporabi spletno aplikacijo za okvirni izračun svoje pokojnine.● Uporabi obrestno obrestni račun, preden začne z zgodnjim varčevanjem za pokojnino.● Na spletnih straneh ponudnikov pokojninskih skladov poišče in kritično ovrednoti ključne informacije.● Razčleni stroške pri varčevanju v pokojninske sklade.

Modul 4: Naložbe in investiranje

Trajanje: 14 ur (od tega 7 ur za vaje).

Temeljne zmožnosti: Modul Naložbe in investiranje razvija del temeljne zmožnosti finančna pismenost, in sicer daje temeljno znanje o možnostih plemenitenja denarja, poznavanja različnih naložbenih razredov in opozarja, na kaj vse je treba biti pri tem pozoren.

Priporočene vsebine oziroma teme: osnove investiranja, delnice in obveznice, vzajemni in ETF skladi, nepremičnine in umetnine, plemenite kovine ter kriptotrg in blockchain tehnologija.

Znanje	Spretnosti
A. Vsebinski sklop: OSNOVE INVESTIRANJA	
<ul style="list-style-type: none"> ● Opredeli razliko med varčevanjem in investiranjem. ● Pozna tako varčevalne produkte kot možnosti investiranja. ● Razume vpliv dolgoročnega investiranja na osebne finance. ● Pojasni, kaj je inflacija in kako vpliva na življenjski standard (kupno moč). ● Razlikuje med nominalno in realno rastjo cen/plač. ● Pozna osnovne pojme investiranja, kot so: portfelj, razpršenost, donosnost, likvidnost, volatilnost, bikovski trend, medvedji trend, naložbeno obdobje, naložbeni cilji. ● Pozna pojem likvidnost in se zaveda, da so nekatere oblike naložb likvidnejše od drugih. ● Razume pojem donosnosti in pozna povprečne donosnosti različnih naložbenih razredov. ● Zaveda se, da se lahko vrednost naložbe poveča ali zmanjša in da obstajajo bolj in manj tvegane naložbe. ● Razume koristi razpršenega portfelja naložb. ● Ve, da so finančni trgi odvisni od gospodarskih ciljev in da na njih velja nihajnost (bikovski trend, medvedji trend). Razume, kako to vpliva na investiranje in naložbe. ● Razume razliko med nerealiziranimi in realiziranimi izgubami ali dobički. ● Zaveda se, da so za različne finančne cilje potrebne različne strategije (naložbeni razredi). ● Zna naštetih različne možnosti investiranja (naložbene razrede). ● Zaveda se, da isti naložbeni razred tržijo različni ponudniki. Ovrednoti razlike med različnimi ponudniki. ● Zna pridobiti ustrezne in zanesljive informacije, na podlagi katerih sprejema naložbene odločitve. ● Razume, kaj pomeni obrestnoobrestni račun in kaj je njegov namen. ● Razume, kaj pomeni razpršenost portfelja in kaj je njegov namen. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Oblikuje razpršen portfelj. ● Oblikuje svoje kratko-, srednje- in dolgoročne finančne cilje. ● Izračuna vrednost svoje naložbe po x-letih z uporabo obrestno-obrestnega računa. ● Izračuna sorazmerno povečanje ali zmanjšanje vrednosti svoje naložbe. ● Oceni vrednost naložbe glede na davke. ● Naložbe redno spremlja in po potrebi izvaja prilagoditve. ● Načrtuje in izbira naložbe v skladu s finančnimi cilji in stopnjo tveganja. ● Ažurno spremlja razvoj novih tehnologij za potrebe dostopa do finančnih storitev, produktov in možnosti investiranja v panogo. ● Uporablja nove tehnologije (aplikacije) za spremljanje in ocenjevanje uspešnosti naložbenega portfelja. ● Razloži korelacijo med tveganji in donosnostjo naložbe. ● Uporabi aplikacijo za izračun obrestno-obrestnega računa

Znanje	Spretnosti
B. Vsebinski sklop: DELNICE IN OBVEZNICE	
<ul style="list-style-type: none"> ● Razume, kaj so delnice. ● Razume, kaj so obveznice. ● Pojasni razliko med delnicami in obveznicami. ● Razume davčni vpliv investiranja v delnice in obveznice. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Razišče možnosti za investiranje na delniških trgih in odpre borzni račun. ● Primerja vrste stroškov pri investiranju v delnice in obveznice.
C. Vsebinski sklop: VZAJEMNI IN ETF SKLADI	
<ul style="list-style-type: none"> ● Razume, kaj so vzajemni skladi. ● Razume, kaj so ETF skladi. ● Pojasni razliko med vzajemnimi in ETF skladi. ● Razume davčni vpliv investiranja v vzajemne in ETF sklade. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Razišče možnosti za investiranje v vzajemne in ETF sklade. ● Razčleni različne vrste stroškov pri investiranju v sklade (vstopna provizija, upravljavaska provizija, izstopna provizija ipd.)
Č. Vsebinski sklop: NEPREMIČNINE IN UMETNINE	
<ul style="list-style-type: none"> ● Razume, kaj so nepremičnine. ● Razume, kaj so umetnine. ● Razume, kdaj je lahko nepremičnina/umetnina dobra naložba. ● Razume davčni vpliv investiranja v nepremičnine in umetnine. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Razišče možnosti za investiranje v nepremičnine in umetnine. ● Razčleni različne vrste stroškov pri investiranju v nepremičnine (provizija posredniku, vzdrževanje nepremičnine ipd.)
D. Vsebinski sklop: PLEMENITE KOVINE	
<ul style="list-style-type: none"> ● Razume, kaj so plemenite kovine. Zna naštetih nekaj plemenitih kovin. ● Razume, kdaj je smiselno investirati v plemenite kovine. ● Razume davčni vpliv investiranja v plemenite kovine. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Razišče možnosti za investiranje v plemenite kovine. ● Razčleni različne vrste stroškov pri investiranju v plemenite kovine.
E. Vsebinski sklop: KRIPTOTRG IN BLOCKCHAIN TEHNOLOGIJA	
<ul style="list-style-type: none"> ● Razume osnove blockchain tehnologije in katere rešitve prinaša. ● Zna naštetih glavne kripto kovance. ● Razume davčni vpliv investiranja na kripto trgu. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Razišče možnosti za investiranje na kripto trgih in odpre račun na kriptoborzi. ● Razčleni različne vrste stroškov pri investiranju na kripto trgu.

Modul 5: Varnost, tveganja in koristi

Trajanje: 9 ur (od tega 6 ur vaj).

Temeljne zmožnosti: Modul Varnost, tveganja in koristi razvija del temeljne zmožnosti finančna pismenost, in sicer daje zavedanje, da vsaka finančna odločitev prinaša tehtanje med varnostjo, tveganji in koristmi.

Priporočene vsebine oziroma teme: tveganja in nevarnosti, kibernetična varnost ter prevare in goljufije.

Znanje	Spretnosti
A. Vsebinski sklop: TVEGANJA IN NEVARNOSTI	
<ul style="list-style-type: none"> ● Ve, da vsak finančni produkt prinaša koristi in tudi tveganja. ● Razume, da različni naložbeni produkti pomenijo različno mero tveganja, varnosti, stroškov in davčnih odtegljajev. ● Razume nihajnost finančnih trgov in kako lahko makroekonomski dejavniki vplivajo na posameznikovo naložbo. ● Prepozna svoje čustvene odzive pri sprejemanju finančnih odločitev in jih zna kontrolirati. ● Ve, kdo (katera institucija) jamči za vrednost investiranih sredstev pri določenem finančnem produktu. ● Pozna vprašanja, ki jih mora zastaviti potencialnemu prodajalcu finančnih produktov (stroški, tveganja, davki). ● Razlikuje med reguliranimi in nereguliranimi trgi. ● Razume vlogo zavarovanja pri obvladovanju tveganj. ● Pozna valutna in obrestna tveganja ter razume, kako vplivajo na premoženja posameznika. ● Upošteva tveganja zaradi osebnih okoliščin (izguba zaposlitve, povečanje izdatkov). ● Razume razmerje med tveganjem in potencialnimi koristmi. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Izpolni vprašalnik za ugotavljanje lastnega profila tveganja. ● Razišče različne vrste vzajemnih/ETF skladov in primerja njihovo stopnjo tveganja. ● Pri sprejemanju finančnih odločitev upošteva koristi, tveganje, donosnost, stroške in davčne vidike posameznih finančnih naložb. ● Sprejme previdnostne ukrepe za ohranitev varnosti privarčevanega in investiranega denarja.
B. Vsebinski sklop: KIBERNETSKA VARNOST	
<ul style="list-style-type: none"> ● Pozna osnove kibernetike varnosti. ● Pozna načine zaščite na spletu. ● Zaveda se, da je na nereguliranih trgih (kripto trg) sam odgovoren za svoja sredstva. ● Zaveda se, da se na kripto trgu pogosto pojavljajo goljufije, ki poskušajo potencialne žrtve privabiti z obljubami visoko pričakovanih donosov. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Na različne načine se zaščiti pred kibernetiskimi vdori (programska oprema, gesla, 2FA). ● Različne vrste kriptoimetij uporablja varno in v skladu z veljavno zakonodajo.
C. Vsebinski sklop: PREVARE IN GOLJUFIJE	
<ul style="list-style-type: none"> ● Zaveda se možnosti prevar in goljufij. ● Pozna pogoste finančne prevare na spletu in primere zlorab. ● Zna ukrepati v primeru finančne prevare. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Preuči javno opisane primere prevar in prepozna opozorilne znake.

Modul 6: Krediti in dolgovi

Trajanje: 8 ur (od tega 4 ure vaj).

Temeljne zmožnosti: Modul Krediti in dolgovi razvija del temeljne zmožnosti finančna pismenost, in sicer daje temeljno znanje o ustrezni izbiri vrste kredita, poznavanju osnovnih pojmov, stroškov kredita, tveganju ter odplačevanju, odnosu do dolga ter upravljanju in odplačevanju dolga.

Priporočene vsebine oziroma teme: izbira kredita, tveganja in odplačevanje kredita, upravljanje dolga, odplačilo dolga.

Znanje	Spretnosti
A. Vsebinski sklop: IZBIRA KREDITA	
<ul style="list-style-type: none">● Razume posledice kreditne obveznosti.● Razume pojem kredita, vrste, vrste obrestnih mer, stopnjo inflacije ter ostale stroške kredita.● Razume pomen ocenjevanja sposobnosti odplačevanja.● Razume vpliv dejavnikov, ki se upoštevajo pri kreditni oceni.● Razume vpliv obrestne mere, stopnje inflacije, valute in obdobja odplačevanja kredita.● Razume, kaj so skupni stroški kredita.● Razume obveznosti poroka in posledice poročstva.● Zaveda se zahteve in načinov zavarovanja kredita ter posledic ne odplačevanja kredita.● Zna razlikovati med uporabo kredita za povečevanje premoženja in uporabo kredita za potrošnjo.● Pozna različne vrste kreditov ter glavne prednosti in slabosti.● Zaveda se, da nekateri ponudniki ponujajo kredite ali ponudbe, da spodbudijo kupce k nakupu ali k temu, da porabijo več, kot je bilo prvotno načrtovano.● Pozna nekatere tehnike pogajanja.	<ul style="list-style-type: none">● Spremlja celotno uporabo kredita.● Sprejme ukrepe za izboljšanje kreditne ocene.● Uporablja primerjalna orodja za oceno stroškov in drugih značilnosti kreditnih produktov.● Samozavestno zavrne neželeni kredit, ki je ponujen ob nakupu.● Uporabi osnovne tehnike pogajanja s ciljem pridobiti čim ugodnejšo kreditno ponudbo.
B. Vsebinski sklop: TVEGANJA IN ODPLAČEVANJE KREDITA	
<ul style="list-style-type: none">● Zaveda se, da je kredit lahko dostopen tudi prek spleta.● Razume tveganja in koristi uporabe različnih vrst ponudnikov kreditov.● Zaveda se morebitnih negativnih posledic izposojanja za kritje primanjkljaja v trenutnem dohodku.● Razume pomen pravočasnosti odplačila kreditnih obveznosti.● Upošteva splošno finančno korist predčasnega odplačila kredita in sprejme informirano odločitev.● Ima cilj ohranjanja pozitivnega stanja na bančnem računu v okviru upoštevanja proračuna.	<ul style="list-style-type: none">● Skrbno in samozavestno izbere ponudnike kreditov in njihove kreditne produkte.● Oceni tveganja, koristi in morebitne posledice uporabe določenega ponudnika kredita.● Pri odplačevanju kredita se redno informira o spremembah na trgu in razmisli, ali bi se bilo treba ponovno pogoditi o neugodnih ali cenovno nedostopnih dogovorih.● Ukrepa, da prepreči prezadolženost.● Izračuna si, kakšen kredit bi bil sposoben odplačevati.● Samozavestno upravlja kreditne obveznosti.
C. Vsebinski sklop: UPRAVLJANJE DOLGA	

Znanje	Spretnosti
<ul style="list-style-type: none"> ● Prepozna razmerje med finančno blaginjo zdaj in v prihodnosti. ● Razume, zakaj je pomembno upravljati razmerje med dolgom in dohodkom. ● Razume breme zadolženosti. ● Razume posledice neplačevanja. ● Razume, da lahko dolgovi nastanejo zaradi neplačanih računov in uporabe kredita. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Sprejme odgovornost za svoje dolgove in sestavi načrt, kako jih bo odpravil. ● Upravlja odplačevanje dolga. ● Ne zamuja pri plačilih.
Č. Vsebinski sklop: ODPLAČILO DOLGA	
<ul style="list-style-type: none"> ● Razume, da imajo potrošniki pri upravljanju dolga pravice in odgovornosti. ● Seznanjen je z morebitnimi obdobji odloga plačila in ukrepi javne podpore za pomoč pri odplačilu dolga. ● Seznanjen je s posledicami neplačila obroka kredita in postopkom izterjave dolga. ● Razume, da je treba nekaterim dolgovom dati prednost pred drugimi. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Informira se, kje bi lahko dobil pomoč za zmanjšanje dolgov. ● Zaproši za uvedbo postopka v primeru prezadolženosti, kadar je to ustrezno (na primer osebni stečaj).

Modul 7: Davki in prispevki

Trajanje: 4 ure (od tega 2 uri vaj).

Temeljne zmožnosti: Modul Davki in prispevki razvija del temeljne zmožnosti finančna pismenost, in sicer daje temeljno znanje o davkih in prispevkih v Republiki Sloveniji, poznavanju osnovnih pojmov, obdavčitvi plače in drugih pogodbenih oblik dela, dohodnini ter odnosu do plačevanja davkov.

Priporočene vsebine oziroma teme: razvoj davkov, zakaj plačujemo davke, negativni vplivi in neplačevanje davkov, plačilna lista in obdavčitev, obdavčitev drugih oblik pogodbenega dela, dohodnina in davčni vidik investiranja.

Znanje	Spretnosti
A. Vsebinski sklop: RAZVOJ DAVKOV	
<ul style="list-style-type: none"> ● Pozna zgodovino razvoja obdavčitve. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Kadar se vključuje v razpravo o financiranju javne razprave, zagovarja potrebnost plačevanja davkov, ki zagotavljajo financiranje skupnih dobrin v dobro vseh državljanov.
B. Vsebinski sklop: ZAKAJ PLAČUJEMO DAVKE?	
<ul style="list-style-type: none"> ● Pozna pomen plačevanja davkov in prispevkov. ● Razume, zakaj se pobirajo davki in kako se uporabljajo. ● Ve, kaj vse je obdavčeno. ● Pozna pojme davki, prispevki, dohodki, potrošnja, premoženje. ● Pozna pojem davek na dodano vrednost (DDV). ● Razume in pozna različne stopnje DDV. ● Razume pojem trošarina. ● Razume različnost davkov: neposredni, posredni, proporcionalni, progresivni, regresivni davki. ● Razume samoobdavčitev, odmero davka z odločbo davčnega organa ter odmero davka z davčnim odtegljajem. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Plača davke in/ali zahteva vračila davkov, kadar je to ustrezno. ● Prispeva k dvigu davčne kulture. ● Razširja pozitiven odnos glede plačevanja davkov za družbo.

Znanje	Spretnosti
C. Vsebinski sklop: NEGATIVNI VPLIVI IN NEPLAČEVANJE DAVKOV	
<ul style="list-style-type: none"> Razume pojem sumljive davčne prakse. Razume pojem davčna utaja. Se zaveda negativnih posledic za družbo zaradi neplačevanja davkov. 	<ul style="list-style-type: none"> Spodbuja družbeno odgovorno poslovno obnašanje in dobre poslovne prakse.
Č. Vsebinski sklop: PLAČILNA LISTA IN OBDAVČITEV	
<ul style="list-style-type: none"> Pozna elemente plačilne liste ter pojme, ki se nanašajo na plačilno listo. Razume pojme bruto plača, prispevki iz in na plačo, neto plača, bruto bruto plača. 	<ul style="list-style-type: none"> Se odloči za sklenitev ustrezne oblike pogodbe o zaposlitvi. Pregleda lestvico višine prispevkov iz plače ter prispevkov na plačo. Prebere pravilnik s splošno olajšavo ter olajšavami za vzdrževane družinske člane. Uporabi spletne pripomočke, ki preračunajo bruto plačo v neto plačo. Iz bruto zneska plače izračuna svojo neto plačo in obratno. Pregleda Zakon o delovnih razmerjih.
D. Vsebinski sklop: OBDAVČITEV DRUGIH OBLIK POGODBENEGA DELA	
<ul style="list-style-type: none"> Razume, kaj sta avtorska pogodba in podjemna pogodba. Pozna pogoje za sklenitev ter obdavčitev avtorske in podjemne pogodbe ter pogodbe o sodelovanju. Pozna pogoje dela oz. plačila kot študentsko delo. 	<ul style="list-style-type: none"> Poišče Zakon o avtorski in sorodnih pravicah ter Obligacijski zakonik. Poišče pravilnike o obdavčitvi avtorske in podjemne pogodbe ter pogodbe o sodelovanju. Izvede vpis v davčni register, če je to potrebno. Izračuna bruto-bruto strošek ter neto znesek po podjemni ter avtorski pogodbi.
E. Vsebinski sklop: DOHODNINA	
<ul style="list-style-type: none"> Razume, kaj je dohodnina. Razume izračun letne dohodnine. 	<ul style="list-style-type: none"> Izvede izračun svoje letne dohodnine. Zaproši za obročno plačilo doplačila dohodnine, če je to dopustno in potrebno. Preveri svoje davčne obveznosti.
F. Vsebinski sklop: DAVČNI VIDIK INVESTIRANJA	
<ul style="list-style-type: none"> Razume pojem davčni dogodek. Zaveda se možnosti obdelave (nekaterih) davčnih zaved po spletu. 	<ul style="list-style-type: none"> Spremlja osebne obveznosti in pravice glede na spreminjanje davčne politike. Odda svojo davčno napoved. Za obravnavo davčnih zaved uporabi spletno storitev, ki jo ponuja davčni organ.

Izbirni del programa

Modul 8: Zavarovalništvo

Trajanje: 4 ure (od tega 2 uri vaj).

Temeljne zmožnosti: Razvija del temeljne zmožnosti finančne pismenosti pri sklenitvi ustreznega zavarovanja glede na svoje potrebe in uveljavitev pravic glede na uveljavljene postopke pri prijavi škodnega dogodka.

Priporočene vsebine oziroma teme: osnove zavarovalništva, vrste in oblike zavarovanja in zavarovalna pogodba.

Znanje	Spretnosti
A. Vsebinski sklop: OSNOVE ZAVAROVALNIŠTVA	
<ul style="list-style-type: none"> Pozna vrste zavarovanja in temeljne naloge zavarovanja, zakonsko ureditev, razvrščanje zavarovanj. Pozna pravno opredelitev zavarovalne pogodbe z osnovnimi zavarovalniškimi termini. Pozna osnove distribucije zavarovanj. Prepozna značilnosti zavarovalnic in slovenskega trga. Razume razlike med ponudniki različnih zavarovanj in uporabniki zavarovalnih storitev. 	<ul style="list-style-type: none"> Sklene ali odpove določeno vrsto zavarovanja glede na svoje potrebe (prednosti in slabosti različnih oblik zavarovanj).
B. Vsebinski sklop: VRSTE IN OBLIKE ZAVAROVANJA	
<ul style="list-style-type: none"> Razume razliko med različnimi vrstami zavarovanj glede na njihove značilnosti in namen zavarovanja. Loči med obveznimi in prostovoljnimi zavarovanji. Loči med premoženjskimi in osebnimi zavarovanji glede na njihove značilnosti in namen zavarovanja. Loči med osnovnimi, dodatnimi in nezavarovanimi nevarnostmi. 	<ul style="list-style-type: none"> Glede na vrsto sklenjene zavarovalne pogodbe opravlja svoje obveznosti in pravice pri pogodbenem zavarovanju.
C. Vsebinski sklop: ZAVAROVALNA POGODBA	
<ul style="list-style-type: none"> Zna opredeliti značilnosti zavarovalne pogodbe. Pozna osnovne pravice in obveznosti strank. Pozna vrste trajanja zavarovalne pogodbe in možnosti za njeno odpoved (enoletna, permanentna, z avtomatskim podaljševanjem, večletna, trajanje prilagojeno riziku). Pozna davčno obravnavo zavarovalnih pogodb. 	<ul style="list-style-type: none"> Pravočasno obnavlja pogodbo, da ta ne zastara. Prijavi zavarovalni primer ob škodnem dogodku. Preračuna svoje možnosti pri dolgoročnih pogodbah, če zavarovalnica spremeni premijo. Preračunati višino izplačila zavarovalnine/odškodnine.

Modul 9: Dedovanje

Trajanje: 4 ure (od tega 3 ure za vaje).

Temeljne zmožnosti: Modul Dedovanje razvija del temeljne zmožnosti finančna pismenost, in sicer daje temeljno znanje o osnovah dedovanja, vrstah dedovanja in obveznostih ter odraslemu omogoča suvereno ravnanje s svojo zapuščino.

Priporočene vsebine oziroma teme: osnove dedovanja, vrste dedovanja, dedovanje dolgov, odpoved dedovanju in davek na dedovanje.

Znanje	Spretnosti
A. Vsebinski sklop: OSNOVE DEDOVANJA	
<ul style="list-style-type: none"> Pozna osnovne koncepte in postopke dedovanja. Pozna zakonske podlage o dedovanju. Pozna osnovne pravne vidike dedovanja, kot so dediči, deleži dedovanja, pravice in obveznosti. 	<ul style="list-style-type: none"> Oceni lastno dediščino glede na premoženja in pripadajoče obveznosti. Zaščiti lastne in družinske interese v dedovanju. Oblikuje več scenarijev dedovanja.

Znanje	Spretnosti
<ul style="list-style-type: none"> Pozna pravice in obveznosti dedičev ter razume svojo vlogo pri urejanju zapuščine. 	<ul style="list-style-type: none"> Na osnovi pravnih dokumentov, finančnih informacij ob upoštevanju različnih scenarijev sprejema informirane odločitve. Urejeno komunicira svoje želje in potrebe v zvezi z dedovanjem. Sodeluje pri urejanju zapuščine in pri tem pozna svoje obveznosti.
B. Vsebinski sklop: VRSTE DEDOVANJA	
<ul style="list-style-type: none"> Razlikuje med različnimi vrstami dedovanja. Razvija zmožnost zaščite svojih interesov in interesov svoje družine v dedovanju, vključno z izogibanjem pastem. Zna kritično razmisliti o dolgoročnih posledicah svojih odločitev v zvezi z dedovanjem, glede na svoje finančno stanje in prihodnost. Zna načrtovati svojo dediščino in razmišlja o različnih scenarijih glede dedičev, premoženja in obveznosti. Zna analizirati različne možnosti, oceniti posledice in sprejemati informirane odločitve v zvezi z dedovanjem. 	<ul style="list-style-type: none"> Kritično razmišlja o dolgoročnih posledicah svojih odločitev v zvezi z dedovanjem. Uveljavlja svojo pravico do dediščine. Načrtuje, kako bo ravnal s svojo dediščino. Analizira različne možnosti v zvezi z dedovanjem njegovega premoženja.
C. Vsebinski sklop: DEDOVANJE DOLGOV	
<ul style="list-style-type: none"> Razume, da lahko deduje tudi dolgove. Razume, kako načrtovati svoje finance tako, da zmanjša tveganje za dedovanje dolgov. 	<ul style="list-style-type: none"> Oceni tveganja v primeru tega, da bi dedoval dolgove in sprejema ukrepe v zvezi s tem.
Č. Vsebinski sklop: ODPOVED DEDOVANJU	
<ul style="list-style-type: none"> Razume koncept odpovedi dediščini in kdaj je smiselna. Razume posledice odpovedi dedovanja. 	<ul style="list-style-type: none"> Določi situacije, v katerih je odpoved dediščini smiselna. Sprejme informirano odločitev v zvezi z odpovedjo dedovanja.
D. Vsebinski sklop: DAVEK NA DEDOVANJE	
<ul style="list-style-type: none"> Razume osnovne davčne posledice dedovanja, vključno z morebitnimi davčnimi obveznostmi. Pozna različne davke, povezane z dedovanjem. 	<ul style="list-style-type: none"> Ustvari načrt za zmanjševanje davčnih obveznosti, ki nastanejo ob dedovanju.

Modul 10: Finančna svoboda

Trajanje: 8 ur (za vaje).

Temeljne zmožnosti: Modul Finančna svoboda razvija temeljno finančno zmožnost načrtovanja za varno starost in daje temeljno znanje o načinih doseganja finančne zaščite, varnosti in svobode.

Priporočene vsebine oziroma teme: samoprepoznavanje, varne naložbe, naložbe, prihodki, nevarnosti ter osebna bilanca stanja in izkaz uspeha.

Znanje	Spretnosti
A. Vsebinski sklop: SAMOPREPOZNAVANJE	

Znanje	Spretnosti
<ul style="list-style-type: none"> Prepozna, katere vrednote in pogledi ga ovirajo pri doseganju finančne blaginje. 	<ul style="list-style-type: none"> Premisli, kaj vpliva na njegov pogled na blaginjo. Pozanima se o vzorcih razmišljanja, ki lahko vplivajo na njegovo finančno zaščito, varnost in svobodo.
B. Vsebinski sklop: FINANČNA ZAŠČITA, VARNOST IN SVOBODA	
<ul style="list-style-type: none"> Razume pojme finančna zaščita, varnost in svoboda. 	<ul style="list-style-type: none"> Določi ciljno vrednost finančne zaščite, finančne varnosti in finančne svobode tako v primeru trenutnih potreb kot za primer starosti.
C. Vsebinski sklop: OSEBNA BILANCA STANJA IN IZKAZ USPEHA	
<ul style="list-style-type: none"> Pozna osebno bilanco stanja in izkaz uspeha. 	<ul style="list-style-type: none"> Sestavi dejansko in želeno osebno bilanco stanja. Oceni, kakšna je bilanca revnega, bogatega in človeka srednjega sloja.
Č. Vsebinski sklop: PRIHODKI in ODHODKI	
<ul style="list-style-type: none"> Pozna vrste pasivnih in aktivnih prihodkov. Razlikuje med vlaganjem v kapitalski dobiček in denarni tok. Pozna različne načine manj in bolj tveganih naložb, njihove prednosti in slabosti. Pozna razliko med dobrim in slabim dolgom. 	<ul style="list-style-type: none"> Postavi si konkretne finančne cilje za finančno blaginjo in varno starost. Prepozna nakupe, ki ustvarjajo slab dolg.
D. Vsebinski sklop: NEVARNOSTI	
<ul style="list-style-type: none"> Prepozna goljufive finančne produkte in razume pomen Ponzijeve sheme. 	<ul style="list-style-type: none"> Preveri verodostojnost in varnost različnih finančnih produktov.

Modul 11: Varstvo potrošnikov

Trajanje: 4 ure (od tega 2 uri vaj).

Temeljne zmožnosti: Razvija del temeljne zmožnosti finančne pismenosti pri uporabi uveljavljenih zakonodajnih postopkov, pravnih praks za uveljavitev pravnega varstva potrošnikov pri ustreznih institucijah, organih in regulatorjih varstva potrošnikov.

Priporočene vsebine oziroma teme: pravna podlaga varstva potrošnikov, institucije, organi za varstvo potrošnikov in regulacija varstva potrošnikov ter pravice in pravno varstvo potrošnikov.

Znanje	Spretnosti
A. Vsebinski sklop: PRAVNA PODLAGA VARSTVA POTROŠNIKOV	
<ul style="list-style-type: none"> ● Pozna pravice potrošnika in obstoječo zakonodajo, ki štiti potrošnika. ● Pozna pomen pravnega varstva potrošnikov. ● Poznavanje pravic/tveganj pri sprejemanju pogojev poslovanja. 	<ul style="list-style-type: none"> ● S poznavanjem uveljavljenih zakonodajnih postopkov ustrezno uveljavi svoje pravice potrošnika s pritožbo. ● Spremlja spremembe v finančnih predpisih in varstvu potrošnikov.
B. Vsebinski sklop: INSTITUCIJE, ORGANI ZA VARSTVO POTROŠNIKOV IN REGULACIJA VARSTVA POTROŠNIKOV	
<ul style="list-style-type: none"> ● Poznavanje institucij in regulatorjev, ki ščitijo potrošnika. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Pri ponudniku storitev preveri, ali ima ustrezne licence. Ob morebitni kršitvi poišče ustrezno institucijo, regulatorja za uveljavitev pravic potrošnika.
C. Vsebinski sklop: PRAVICE IN PRAVNO VARSTVO POTROŠNIKOV	
<ul style="list-style-type: none"> ● Poznavanje, kakšne podatke ponudniki storitev, družbe lahko shranjujejo. ● Prepoznavanje zavajajočih in škodljivih praks oškodovanja potrošnikov. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Izvede pritožbo ob kršenju pravice potrošnika ali zlorabi podatkov. ● Kot potrošnik skrbno ravna pri posredovanju osebnih podatkov.

Modul 12: Nepremičnine

Trajanje: 8 ur (od tega 4 ure vaj).

Temeljne zmožnosti: Modul Krediti in dolgovi razvija del temeljne zmožnosti finančna pismenost, in sicer daje temeljno znanje o nepremičninah, pridobitvi javno dostopnih podatkov o nepremičninah, postopku prodaje oz. nakupa nepremičnine ter s tem povezane davčne obveznosti, stroških, ki so povezani z lastništvom in/ali uporabo nepremičnine ter možnostih pridobitve pasivnega prihodka od nepremičnine.

Priporočene vsebine oziroma teme: kaj so nepremičnine, podatki Geodetske uprave Republike Slovenije (GURS), zemljiška knjiga, pogodba o nakupu oz. prodaji nepremičnine ter davčne obveznosti, stroški nepremičnine in pasivni prihodek od nepremičnine.

Znanje	Spretnosti
A. Vsebinski sklop: KAJ SO NEPREMIČNINE?	
<ul style="list-style-type: none"> ● Pozna razliko med nepremičninami in premičninami. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Poglobi se v pojem nepremičnina.
B. Vsebinski sklop: PODATKI GEODETSKE UPRAVE REPUBLIKE SLOVENIJE (GURS)	
<ul style="list-style-type: none"> ● Pozna aplikacijo Geodetske uprave Republike Slovenije – javni vpogled v podatke o nepremičninah. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Poišče opisne in grafične podatke o nepremičninah v aplikaciji GURS.
C. Vsebinski sklop: ZEMLJIŠKA KNJIGA	
<ul style="list-style-type: none"> ● Pozna portal e-Zemljiška knjiga. ● Pozna pomen zapisov v zemljiškooknjižnem izpisku iz Zemljiške knjige. ● Pozna možnosti različnih izpisov iz Zemljiške knjige. ● Razume pomen pomembnosti vpisov v Zemljiško knjigo. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Ustvari svoj uporabniški račun na portalu e-Zemljiška knjiga. ● Prenese pridobljene podatke iz aplikacije GURS za nadaljnje iskanje v portalu e-Zemljiška knjiga. ● Uporablja portal e-Zemljiška knjiga. ● Pridobi zemljiškooknjižni izpisek za zeleno nepremičnino.

Znanje	Spretnosti
	<ul style="list-style-type: none"> • Pregleda javne podatke o pravicah na nepremičninah v Zemljiški knjigi. • Pridobi različne izpise iz Zemljiške knjige.
Č. Vsebinski sklop: POGODBA O NAKUPU OZ. PRODAJI NEPREMIČNINE TER DAVČNE OBVEZNOSTI	
<ul style="list-style-type: none"> • Razume vlogo deležnikov pri nakupu oz. prodaji nepremičnine: kupec, prodajalec, nepremičninski posrednik (nepremičninska agencija), davčni organ, notar. • Pozna postopke nakupa oz. prodaje nepremičnine od odločitve za spremembo lastništva do vpisa lastništva v zemljiško knjigo. • Zna najti portale, kjer so oglaševane nepremičnine za nakupe oz. prodajo. • Razume zapise v nepremičninskih oglasih. • Se zaveda, da se lahko vrednost nepremičnine poveča ali zmanjša. • Zna pridobiti ustrezne in zanesljive informacije, na podlagi katerih sprejema informirane odločitve glede nepremičnine. • Razume pomembnost sklenitve kupoprodajne pogodbe za nepremičnino v pisni obliki. • Pozna pomen davka na promet nepremičnin ter njegovo obveznost plačila. • Zaveda se, da se poleg nakupa oz. prodaje nepremičnine za prenos nepremičnin štejejo tudi druge oblike prenosa lastninske pravice. • Se zaveda, da je potrdilo davčnega organa na originalnem izvodu pogodbe pogoj za overitev podpisov pri notarju in posledično pogoj za vpis lastninske pravice v zemljiško knjigo. • Pozna dohodnino od dobička iz kapitala pri prodaji nepremičnine. • Razume, da je davčna osnova za odmero dohodnine od dobička iz kapitala razlika med vrednostjo kapitala ob odsvojitvi in vrednostjo kapitala ob pridobitvi. • Se zaveda možnosti znižanja davčne osnove za odmero dohodnine od dobička iz kapitala. • Razume, da se davčna osnova za odmero dohodnine od dobička iz kapitala z leti lastništva spreminja. • Razume NUSZ ter davek na premoženje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Najde portale, kjer so oglaševane nepremičnine za nakupe oz. prodajo. • Pripravi svoj oglas za najem, nakup ali prodajo nepremičnine. • Ponudbe, ki se zdijo predobre, da bi bile resnične, obravnava s konstruktivnim dvomom. • Opravi ogled nepremičnine. • Pozanima se o možnostih nakupa nepremičnine na javni dražbi. • Preden sprejme odločitev o nakupu nepremičnine, dobro preuči vse podatke. • Poišče pravilnike o davku na promet nepremičnin in roke za plačilo. • Poišče pravilnike o dohodnini od dobička iz kapitala pri prodaji nepremičnine. • Izpolni napoved za odmero davka od premoženja na posest stavb, če je to potrebno.
D. Vsebinski sklop: STROŠKI NEPREMIČNINE	
<ul style="list-style-type: none"> • Razume stroške, povezane z lastništvom oz. najemom nepremičnine. 	<ul style="list-style-type: none"> • Seznan se s stroški, ki jih prinaša lastništvo oz. najem nepremičnine. • Loči med individualnimi ter skupnimi obratovalnimi stroški.

Znanje	Spretnosti
	<ul style="list-style-type: none"> • Za daljše obdobje oceni stroške vzdrževanja nepremičnine.
E. Vsebinski sklop: PASIVNI PRIHODEK OD NEPREMIČNINE	
<ul style="list-style-type: none"> • Pozna možnosti pridobitve pasivnega prihodka od nepremičnine. • Se zaveda pomena sklenitve najemne pogodbe v pisni obliki. • Pozna pravice in obveznosti najemodajalca in najemnika. • Pozna postopek najema oz. oddaje nepremičnine. • Pozna Napoved za odmero dohodnine od dohodka iz oddajanja premoženja v najem. 	<ul style="list-style-type: none"> • Izračuna možen pasiven prihodek od nepremičnine. • Pregleda primer najemne pogodbe. • Izpolni Napoved za odmero dohodnine od dohodka iz oddajanja premoženja v najem.

Modul 13: Blockchain tehnologija in kriptovalute

Trajanje: 2 uri (od tega 1 uro vaj).

Temeljne zmožnosti: Modul Blockchain tehnologija in kriptovalute razvija del finančne pismenosti, ki se nanaša na nove finančne instrumente in daje osnovno znanje o blockchain tehnologiji in kriptovalutah.

Priporočene vsebine oziroma teme: kriptovalute in blockchain tehnologija.

Znanje	Spretnosti
A. Vsebinski sklop: BLOCKCHAIN TEHNOLOGIJA IN KRIPTOVALUTE	
<ul style="list-style-type: none"> • Loči med pojmom kriptovaluta in blockchain tehnologija. • Razume osnove blockchain tehnologije. • Pozna različne kriptovalute, njihove lastnosti, namen in način delovanja. • Pozna postopke investiranja. • Zaveda se, da obstajajo bolj in manj tvegane naložbe. • Zaveda se odgovornosti za lastna sredstva na nereguliranih trgih. 	<ul style="list-style-type: none"> • Opravi SWOT analizo vlaganja v različne blockchaine tehnologije. • Na osnovi več informacij in pogovorov presodi smiselnost vlaganja v blockchain tehnologijo. • Opravi simboličen nakup kriptovalute.

Modul 14: Skladi

Trajanje: 4 ure (od tega 2 uri vaj).

Temeljne zmožnosti: Modul razvija del temeljne zmožnosti finančna pismenost, in sicer daje temeljno znanje o vrstah in delovanju skladov, spodbuja k odgovornemu premisleku pri sprejemanju odločitev glede vlaganja v sklade, ozavešča o pestrosti ponudbe in posameznika usmerja h kritičnemu vrednotenju te ponudbe.

Priporočene vsebine oziroma teme: temeljne značilnosti skladov, vzajemni skladi, indeksni skladi in pokojninski skladi.

Znanje	Spretnosti
A. Vsebinski sklop: TEMELJNE ZNAČILNOSTI SKLADOV	
<ul style="list-style-type: none"> • Zna razložiti, kaj sklad je in kakšen je njegov namen. • Razume osnovni princip delovanja skladov. • Zna naštetih vrste skladov. • Razume pojme, kot so vstopni, izstopni, upravljavski stroški, letne provizije. • Razlikuje med pojmom pasivno in aktivno upravljanje skladov. • Pozna stopnje davka na kapitalni dobiček v Sloveniji za fizične osebe. • Pozna razliko med delovanjem borze in borzne hiše. • Pozna vlogo čustev pri presojanju posledic nihanja donosov. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pregleda spletne strani z informacijami o različnih skladih. • Primerja poročila o delovanju različnih skladov. • Pogovori se s finančnim strokovnjakom glede aktualnih vprašanj o skladih.
B. Vsebinski sklop: VZAJEMNI SKLADI	
<ul style="list-style-type: none"> • Razume sestavo in način delovanja vzajemnih skladov. • Našteje nekaj primerov vzajemnih skladov. • Pozna posledice predčasnega izstopa iz vzajemnih skladov. 	<ul style="list-style-type: none"> • Na spletnih straneh ponudnikov zna poiskati splošne podatke kot tudi aktualne podatke o posameznem vzajemnem skladu. • Primerja različne ponudbe vzajemnih skladov.
C. Vsebinski sklop: INDEKSNI (ETF) SKLADI	
<ul style="list-style-type: none"> • Pozna temeljne značilnosti delovanja ETF skladov. • Našteje nekaj primerov ETF skladov. • Natančneje opredeli razliko med ETF in vzajemnimi skladi. • Pozna načine, kako odpreti trgovalni račun (domači in tuji ponudniki). 	<ul style="list-style-type: none"> • Na internetu poišče zanesljive informacije o indeksnih skladih. • Sprejme premišljene odločitve, pri čemer upošteva tveganja.
Č. Vsebinski sklop: POKOJNINSKI SKLADI	
<ul style="list-style-type: none"> • Pozna temeljne značilnosti delovanja pokojninskih skladov. • Pozna razliko med varčevanjem v sklade ter varčevanjem v I. in II. Pokojninskem stebru. 	

Modul 15: Nakupovanje

Trajanje: 4 ure (od tega 2 uri vaj).

Temeljne zmožnosti: Modul Nakupovanje razvija del temeljne zmožnosti finančna pismenost, in sicer daje temeljno znanje o pomenu cene pri nakupovanju, strategijah nakupa, pravicah potrošnikov, načinih plačil; hkrati pa omogoča odraslemu krepi pozitivni družbeni in okoljski odnos nakupovanja.

Priporočene vsebine oziroma teme: cene in primerjava cen, nakupi in načini plačila.

Znanje	Spretnosti
A. Vsebinski sklop: CENE IN PRIMERJAVA CEN	

Znanje	Spretnosti
<ul style="list-style-type: none"> Se zaveda, da cena ni edino ustrezno merilo za nakup določenega izdelka ter da so pomembni tudi kakovost in pogoji. 	<ul style="list-style-type: none"> Izračuna ceno za izdelek ali storitev in ob tem upošteva kakovost in pogoje izdelave. Primerja cene podobnega blaga, ki se prodaja prek različnih kanalov (to je fizičnih in spletnih prodaj). Uporabi spletna orodja za primerjavo cen. Se pogaja za pošteno ceno, če meni, da je cena previsoka. Kupuje blago, ki ima po njegovem mnenju pošteno ceno.
B. Vsebinski sklop: NAKUPI	
<ul style="list-style-type: none"> Pozna veljavne pravice potrošnikov pri nakupih. Zaveda se, da lahko oglasi močno vplivajo na posameznikove želje. Razume koncept oportunitetnih stroškov. Informiran je o tem, da obstajajo tudi nadomestki za izdelke, sem sodijo tudi rabljeni izdelki. 	<ul style="list-style-type: none"> Ozaveščeno nakupuje. Uporabi pravico do vračila nakupa, opravljenega prek prodaje na daljavo, v roku, določenem z zakonom. Ko nakupuje, upošteva okoljski in družbeni vpliv, ki ga ima potrošnja kupljenega blaga ali storitve. Izbere tudi trajnostne alternative novim nakupom, kot so na primer rabljeni in reciklirani izdelki. Zmanjšuje čezmerno porabo in impulzivno nenačrtovano nakupovanje.
C. Vsebinski sklop: NAČINI PLAČILA	
<ul style="list-style-type: none"> Razume razliko med različnimi načini plačila in jih zna varno uporabljati (debetna ali kreditna kartica, spletno nakazilo, mobilna denarnica ...). Zaveda se, da so nekateri načini plačila oblika zadolževanja. Se zaveda, da je treba nekatera potrdila o plačilu hraniti kot dokazilo o nakupu. 	<ul style="list-style-type: none"> Pri spletnih plačilih upošteva digitalne varnostne ukrepe. Oceni morebitna tveganja in koristi različnih načinov plačila. Uporablja ustrezne metode in tehnologije za izvedbo plačil. Na fakturah, računih in potrdilih o plačilu odkrije morebitne napake. Izbere najustreznejši način za nakazilo denarja, pri čemer upošteva stroške in tveganja. Ima pregled nad višino naročnin ali drugih obročnih nakupov, ki obremenjujejo mesečni proračun. Skrbno preverja pravilnost podatkov in vrnjenega zneska, ko plačuje. Vodi evidenco o vseh izdatkih.

6. TRAJANJE IZOBRAŽEVANJA

Program za udeležence obsega 105 ur in je sestavljen iz obveznih in izbirnih vsebin ter vsebin odprtega dela. Obvezni del obsega 63 ur, izbirni del 21 ur in odprti del 21 ur.

7. IZPITNI KATALOG ALI DRUGI NAČINI PREVERJANJA ZNANJA

V programu se preverjajo znanja in spretnosti na naslednje načine:

- s samoevalvacijo udeležencev izobraževanja ob vključitvi v program, ki je podlaga za pripravo osebnega izobraževalnega načrta,
- s formativnim spremljanjem napredka udeležencev med celotnim programom,
- s sumativnim spremljanjem napredka udeležencev po končanih modulih in ob koncu programa.

V programu so znanja in spretnosti izraženi za vsak posamezni modul. Ti zelo jasno in nazorno popisujejo neformalno znanje, ki ga pridobi posameznik. Tako bo lahko učitelj zelo natančno opredelil posameznikova znanja in spretnosti, ki jih je pridobil v posameznem modulu.

Priporočeno je opisno ocenjevanje znanja in spretnosti. Za ciljno skupino odraslih je priporočeno, da se znanje in spretnosti preverjajo na praktičnih življenjskih primerih iz življenja udeležencev. Priporočeno je, da skrbnik programa skupaj z udeležencem oblikuje zbirno mapo. Ta vsebuje tudi dokazila o pridobljenih znanjih in spretnostih, opisne ocene pridobljenega znanja ter spretnosti in izdelke. Zbirna mapa se hrani pri izvajalcu, dokler program poteka, ob zaključku pa jo prejme udeleženec. Izvajalec hrani dokazila o udeležbi, kopije potrdil o usposabljanju z dodatkom, v katerem so opisna pridobljena znanja in spretnosti.

Priporočene sestavine zbirne mape so:

- osebni podatki udeleženca;
- dokazila in dokumenti, ki jih udeleženec uveljavlja ob vstopu v program, da bi se mu priznale določene vsebine in analizirale njegove potrebe;
- dokumentacija usposabljanja, ki obsega izdelke in gradiva, ki jih izdelata udeleženec; ta gradiva in izdelke bo lahko posameznik uporabil tudi v resničnem življenju kot neke vrste vzorce, ali oziroma ko se bo pokazala konkretna potreba, (npr. osebni akcijski načrt za upravljanje lastnih financ, izdelan družinski proračun, načrt lastnih investicij, primer oporoke ...);
- samoevalvacijski vprašalnik, ki ga izpolni udeleženec ob začetku in zaključku izobraževanja.

8. POGOJI ZA VKLJUČITEV V PROGRAM

V program PFS se praviloma vključujejo mlade odrasle osebe, stare do 35 let. Dosežena stopnja in vrsta izobrazbe, zaposlitveni položaj ipd. niso pogoji za vključitev. Vključevanje v program je za udeležence prostovoljno.

9. POGOJI ZA NAPREDOVANJE IN DOKONČANJE PROGRAMA

Pogoji za napredovanje v programu

Program omogoča udeležencem, ki se vključujejo v program z različnimi predznanji s področja finančne pismenosti, da kljub morebitnemu počasnejšemu tempu, spoznajo vse s programom predvidene vsebine.

Posameznik uspešno napreduje, če izkazuje prisotnost in aktivno sodelovanje v programu.

Pogoji za dokončanje programa

Posameznik dokonča program, če se udeleži najmanj 80 % izvedbenega programa. Za uspešno dokončanje programa izpolni samoocenjevalni vprašalnik pred in ob zaključku izobraževanja.

10. ORGANIZACIJA IZOBRAŽEVANJA

Priporočeno število udeležencev

Priporočeno število udeležencev v programu je 12–15.

Priporočene učne metode in didaktični pristopi

V programu predvidevamo prepletanje teorije in prakse ter skupinskih in individualnih oblik dela. Predvidene učne metode bodo predavanje, pogovor, diskusija, študije primera, primeri dobre prakse, praktično delo. Znotraj programa je predviden tudi izobraževalni obisk finančnih institucij za lažje razumevanje tematike in za usvajanje izbranih vsebin programa (npr. Banka Slovenije, Bankarium, Ljubljanska borza ipd.)

Izobraževanje naj poteka praviloma v štiriurnih vsebinskih blokih. Program je zasnovan modularno z izbirnim in odprtim kurikulumom, kar omogoča fleksibilnost pri izbiri in sestavi učnih vsebin, prilagojenih potrebam in interesom ciljne skupine. Učni cilji so za vsak modul jasno opredeljeni, kar olajša ciljno usmerjeno učenje in omogoča merjenje napredka udeležencev.

Poseben poudarek je na integraciji teorije in prakse ter na kombinaciji individualnih in skupinskih delovnih oblik, kar prispeva k celostnemu razumevanju finančnih konceptov in spodbuja njihovo praktično uporabo. Tako oblikovano učno okolje spodbuja razvoj ključnih finančnih zmožnosti, vključno z razumevanjem denarja, osebnega proračuna, varčevanja, naložb in investiranja, upravljanja s tveganji, kreditov in dolgov ter davkov in prispevkov.

V izbirnem delu programa se odpira prostor za prilagajanje in nadgradnjo osnovnih modulov glede na specifične potrebe in interese udeležencev, pri čemer se upošteva, da se interesi in potrebe različnih skupin lahko razlikujejo. Uporaba sodobnih tehnologij, vključno s spletnimi platformami, mobilnimi aplikacijami in interaktivnimi orodji, bo dodatno obogatila učno izkušnjo, finančne koncepte pa naredila bolj dostopne in zanimive udeležencem.

Pri izvajanju programov finančne pismenosti za mlade je priporočljivo uporabiti širok spekter didaktičnih pristopov, ki so usmerjeni v spodbujanje angažiranosti, motivacije in kontinuiranega učenja med udeleženci. S celostnim pristopom se ustvari stimulatивно učno okolje, ki mlade ne samo opremi z znanjem, ampak jih tudi oboroži z veščinami in samozavestjo, potrebno za učinkovito upravljanje osebnih financ v različnih življenjskih situacijah. Učne metode in didaktični pristopi v programu so naslednji:

- predavanja naj bodo s pomočjo integracije vprašanj in razpravljanja zasnovana tako, da spodbujajo aktivno sodelovanje udeležencev. Tako bo omogočeno povezovanje teoretičnega znanja z realnimi in osebnimi finančnimi situacijami, kar pogloblja razumevanje in omogoča praktično uporabo finančnih konceptov v vsakdanjem življenju;
- izkustveno učenje udeležencem s pomočjo analize konkretnih finančnih scenarijev omogoča, da razvijajo in predlagajo konkretne možne rešitve. Ta metoda spodbuja razvoj kritičnega razmišljanja in omogoča praktično uporabo pridobljenega znanja;
- diskusije z udeleženci omogočajo dragocene vpogled v globlje razumevanje specifičnih potreb ciljne skupine, ki lahko vodijo do nadaljnjih prilagoditev programa. Med izvajanjem programa z odprtimi diskusijami je omogočeno nenehno spremljanje uspešnosti programa in zadovoljstva udeležencev. Ta pristop zagotavlja, da se lahko program sproti prilagaja in izboljšuje, kar povečuje njegovo relevantnost in učinkovitost;
- skupinsko delo ima za cilj spodbujanje sodelovanja in medsebojno komunikacijo. S tem se krepijo socialne veščine in sposobnost dela v timu, pa tudi poglobljeno razumevanje najrazličnejših finančnih vsebin;
- digitalna orodja in platforme so dodatni viri za izvajanje interaktivnih vaj in kvizov, kar bo učno okolje naredilo bolj dinamično in prilagodljivo potrebam udeležencev programa;
- z vključitvijo različnih iger (kot so na primer Cashflow, Monopoly in Igra življenja) se pri udeležencih na zabaven in interaktiven način spodbuja poglobljeno razumevanje finančnih konceptov: upravljanje denarja, vlaganje, varčevanje in ekonomsko načrtovanje;

- samoevalvacija in refleksija o lastnem finančnem ravnanju in odločitvah izboljšuje poznavanje lastnih ravnanj in vzrokov za konkretne finančne cilje.

Povezovanje vsebin v programu

Vsak modul ima predstavljene temeljne zmožnosti, znanja in spretnosti, ki jih bo pridobil udeleženec v posameznem modulu. Vsebine modulov se lahko posodablajo in prilagajajo glede na novosti finančnega področja, tehnološkega napredka ali drugih družbenih sprememb. V modulih obveznega dela programa udeleženci pridobijo vse osnovno znanje s finančnega področja. To znanje s pomočjo vsebin izbirnih modulov ter optrega dela kurikula dopolnijo in nadgradijo.

Posamezne teme oziroma vsebine se v različnih modulih večkrat ponovijo, vendar se vsakokrat obdelujejo z drugega zornega kota. Javnoveljavni programi so zavezani razvoju prečnih kompetenc, kot sta na primer trajnostni razvoj in digitalne kompetence.

Izvedbeno načrtovanje

Organizacija izvedbe programa se natančneje določi z izvedbenim načrtom, ki ga pripravi izvajalec programa. Izvedbeni načrt se pripravi glede na potrebe ciljne skupine in njihovega dosedanjega poznavanja področja in predhodnih izkušenj.

Program FPO obsega 105 ur organiziranega izobraževanja in je zasnovan tako, da obsega 63 ur iz obveznega dela programa, 21 ur vsebin iz izbirnega dela programa in 21 ur odprtega dela programa, ki ga lahko izvajalec določi sam. V obveznem delu programa je predvidenih 29 ur za predavanja in 34 ur za vaje. Pri pripravi ciljev, kataloga znanja, oblik preverjanja znanja ter pogojev za strokovne delavce za odprti del programa, upošteva navodila za pripravo obveznega ali izbirnega dela programa v Izhodiščih za pripravo javnoveljavnih programov za odrasle (glej opombo št. 2). Izvedbeni kurikulum skupaj z odprtim delom programa obravnava strokovni aktiv pri izvajalcu programa.

Skrbnik programa FPO je organizator izobraževanja v izobraževalni ustanovi, ki skupaj z drugimi strokovnimi sodelavci izvaja program FPO in je predhodno tudi opravil analizo potreb ter prilagoditev programa ter presodil, kateri moduli se bodo dejansko izvajali. Med izvedbo programa nenehno usklajuje prvotno analizo potreb s postopno razvijajočimi se potrebami udeležencev. Zaradi raznolikih potreb, predznanja in interesov udeležencev, ki se bodo vključevali v program, je v uvodnem delu programa predvidena faza, ki je namenjena ugotavljanju potreb in animaciji udeležencev za pridobivanje novega znanja finančne pismenosti. Prav tako je v zaključnih srečanjih predviden čas za zaključno preverjanje znanja in evalvacijo programa.

Ugotavljanje posameznikovih potreb

Program je zasnovan modularno, kar pomeni, da je sestavljen iz manjših vsebinskih enot (modulov), ki omogočajo odraslim izbiranje in sestavljanje učnih vsebin glede na njihove potrebe, interese, predhodno znanje in aktualne cilje. Modularno zasnovan in vsebinsko odprt kurikulum izobraževalnega programa omogočata večjo prilagodljivost vsakokratnim potrebam udeležencev. Dosedanje izkušnje z izvajanjem programa kažejo, da je ugotavljanje posameznikovih potreb dobro izvesti na začetku oziroma celo pred začetkom izvedbe.

Pred začetkom programa z anketnimi vprašalniki izvajalec pridobi informacije o demografskih podatkih, predhodnih znanjih, izkušnjah ter posebnih interesih in pričakovanih dejanskih udeležencev programa. Pridobljeni podatki omogočajo nujno potrebno začetno prilagoditev vsebinskih sklopov in metod, da bi program lahko bolj natančno odgovoril na potrebe in pričakovanja udeležencev.

Gradiva za izvedbo programa

V okviru razvojnega projekta je bilo pripravljenih več poljudno strokovnih pisanih gradiv, primernih za individualni študij. Priporočeno je, da skrbnik programa natančno pregleda gradiva, ki jih imajo namen uporabiti zunanji sodelavci in izvajalci programa. Pri tem je treba posebno pozornost nameniti neodvisnosti in nekomercialnosti pripravljenih gradiv.

Pričakovano je, da bo izvajalec uporabljal čim več raznorodnih gradiv (aplikacije za izračunavanje obresti, pretvorniki valut, sheme za osebni proračun, virtualne igre za učenje uporabe itn.)

11. ZNANJE IN USPOSOBLJENOST IZVAJALCEV

Program lahko izvajajo učitelji in drugi vabljeni gostujoči predavatelji, ki so strokovnjaki oziroma specialisti za posamezna finančna področja v modulih programa. V izvedbo programa je nujno treba vključiti neodvisne strokovnjake in specialiste iz različnih finančnih področij in skrbeti, da ostanejo nevtralni z vidika interesa posameznih finančnih institucij, ki jim pripadajo. Vlogo skrbnika programa opravljajo organizatorji izobraževanja v izobraževalni organizaciji. Posebna vloga skrbnika programa je v tem, da pripravlja izvedbeni kurikulum, ugotavlja izobraževalne potrebe, razvija nove vsebine v programu, pripravlja učna gradiva, snuje načrte spremljanja udeležencev, izvaja posamezne dele programa in skrbi za andragoške procese, ki potekajo v programu, kjer sodelujejo strokovnjaki specialiste za določena finančna področja. Program obsega zelo različna vsebinska področja finančne pismenosti. Izkušnje iz prakse v izobraževanju odraslih kažejo, da udeleženci želijo zelo konkretne odgovore na življenjske situacije povezane s financami in denarjem. Zato je potrebno, da posamezne module izvajajo različni strokovnjaki, ki lahko ponudijo aktualne in zanesljive informacije in odgovore. Pozornost je treba posvetiti tudi temu, da vabljeni strokovnjaki in specialiste, zagotavljajo neodvisnost in nevtralnost.

Moduli	Strokovni delavec	Znanje s področja	Usposobljenost s področja (priporočilo)
Uvod v program	organizator izobraževanja	visokošolska izobrazba	priprave izvedbenega kurikula, ugotavljanja izobraževalnih potreb, razvijanja novih vsebin v programu, izbire učnih gradiv, spremljanja napredovanja udeležencev, vodenja andragoških procesov, vodenja programov in organizacije predavanj, izobraževalnih potreb na področju finančne pismenosti in drugih posebnosti skupin mladih odraslih
Modul 1 Denar	učitelj	visokošolskega izobraževanja, ekonomije, menedžmenta, upravljanja, poslovanja, matematike, sociologije, zgodovine ali organizacije	plačilnih sredstev in finančnega okolja, poznavanja izobraževalnih značilnosti in potreb ciljne skupine
Modul 2 Osebni proračun	učitelj	visokošolskega izobraževanja, ekonomije, menedžmenta, upravljanja, poslovanja, računalništva, informatike, matematike ali organizacije	upravljanja s proračuni, različnih orodij in aplikacij za vodenje osebnega proračuna, poznavanja izobraževalnih značilnosti in potreb ciljne skupine
Modul 3 Varčevanje	učitelj	visokošolskega izobraževanja ekonomije, menedžmenta, upravljanja, poslovanja, računalništva, informatike, matematike ali organizacije	osnov varčevanja, varčevalnih produktov, postavljanja finančnih ciljev

Modul 4 Naložbe in investiranje	učitelj	visokošolskega izobraževanja ekonomije, menedžmenta, upravljanja, poslovanja, prava, psihologije, komunikologije, računalništva, informatike, matematike ali organizacije	finančnega okolja, investiranja, makroekonomije in gospodarskih ciklov, marketinga, poznavanja izobraževalnih značilnosti in potreb ciljne skupine
Modul 5 Varnost, tveganja in koristi	učitelj	visokošolskega izobraževanja ekonomije, menedžmenta, upravljanja, poslovanja, prava, računalništva, informatike, matematike ali organizacije	finančnega okolja, spletne in kibernetske varnosti, spletnih prevar in goljufij, izobraževalnih značilnosti in potreb ciljne skupine.
Modul 6 Krediti in dolgovi	učitelj	visokošolskega izobraževanja ekonomije, menedžmenta, upravljanja, poslovanja, prava, matematike ali organizacije	plačilnih sredstev in finančnega okolja, bančništva, izobraževalnih značilnosti in potreb ciljne skupine
Modul 7 Davki in prispevki	učitelj	visokošolskega izobraževanja ekonomije, menedžmenta, upravljanja, poslovanja, prava ali organizacije	davčne zakonodaje, finančnega okolja, investiranja, izobraževalnih značilnosti in potreb ciljne skupine
Modul 8 Zavarovalništvo	učitelj	visokošolskega izobraževanja ekonomije, menedžmenta, upravljanja, poslovanja, prava, komunikologije, računalništva, informatike, matematike ali organizacije	zavarovalništva, okoljskih vplivov, izobraževalnih značilnosti in potreb ciljne skupine
Modul 9 Dedovanje	učitelj	visokošolskega izobraževanja ekonomije, menedžmenta, upravljanja, poslovanja, prava ali organizacije	dedovanja, zakonodaje na področju dedovanja, izobraževalnih značilnosti in potreb ciljne skupine
Modul 10 Finančna svoboda	učitelj	visokošolskega izobraževanja ekonomije, menedžmenta, upravljanja, poslovanja, računalništva, informatike, matematike ali organizacije	finančne zaščite in varnosti
Modul 11 Varstvo potrošnikov	učitelj	visokošolskega izobraževanja ekonomije, menedžmenta, upravljanja, poslovanja, prava ali organizacije	varstva potrošnikov, okoljskih vplivov, izobraževalnih značilnosti in potreb ciljne skupine
Modul 12 Nepremičnine	učitelj	visokošolskega izobraževanja ekonomije, menedžmenta, upravljanja, poslovanja, prava ali organizacije	nepremičninskega prava, financ, finančnega okolja, investiranja, makroekonomije in gospodarskih ciklov, izobraževalnih značilnosti in potreb ciljne skupine
Modul 13 Kriptovalute in blockchaini	učitelj	visokošolskega izobraževanja ekonomije, menedžmenta, upravljanja, poslovanja, prava, računalništva, informatike, matematike ali organizacije	kriptovalut in blockchainov
Modul 14 Skladi	učitelj	visokošolskega izobraževanja ekonomije, menedžmenta, upravljanja, poslovanja, prava, psihologije, komunikologije, računalništva, informatike, matematike ali organizacije	vzajemnih, investicijskih in pokojninskih skladov, s področij finančne zaščite in varnosti

Modul 15 Nakupovanje	učitelj	visokošolskega izobraževanja ekonomije, menedžmenta, upravljanja, poslovanja, prava, psihologije, računalništva, informatike, matematike ali organizacije	plačilnih sredstev in finančnega okolja, marketinga, trženja, izobraževalnih značilnosti in potreb ciljne skupine
Zaključevanje programa	organizator izobraževanja	visokošolska izobrazba	spremljanja udeležencev, evalvacije izobraževanja, vodenja andragoških procesov, vodenja programov in organizacije predavanj, izobraževalnih potreb na področju finančne pismenosti in drugih posebnosti skupin mladih odraslih

12. POTRDILO O USPOSABLJANJU

Udeleženci po končanem programu prejmejo potrdilo o usposabljanju, ki je javnoveljavna listina (glej poglavje 9. Pogoji za napredovanje in dokončanje programa). To potrdilo ima prilogo, ki vsebuje popis znanja in spretnosti, pridobljenih v programu.

Priloga 1: Literatura in viri za pripravo programa

Briggs, A. (2011). The Welfare State in Historical Perspective. V P. Alcock in M. Powell (ur.), *Welfare Theory and Development* (str. 9–39).

Consumer Financial Protection Bureau (CFPB). (2015). *Measuring financial well-being: A guide to using the CFPB Financial Well-Being Scale*. [201512_cfpb_financial-well-being-user-guide-scale.pdf \(consumerfinance.gov\)](https://www.consumerfinance.gov/201512_cfpb_financial-well-being-user-guide-scale.pdf)

Davki, carine in druge dajatve. (b.l.). <https://www.gov.si/podrocja/finance-in-davki/davki-carine-in-druge-dajatve/>

Državne pomoči. (b.l.). <https://www.gov.si/podrocja/finance-in-davki/drzavne-pomoci/>

Evropska komisija. (2023). *Monitoring the level of financial literacy in the EU*. <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2953>

Evropska unija/OECD. (2022). *Financial competence framework for adults in the European Union*. <https://www.oecd.org/finance/financial-competence-framework-for-adults-in-the-european-union.htm>

E-zemljiška knjiga. (b.l.). <https://evlozisce.sodisce.si/esodstvo/prijava.html>

Finančna uprava RS. (b.l.). <https://www.fu.gov.si/>

Fornero, E. in Lo Prete, A. (2023). Financial education: From better personal finance to improved citizenship. *Journal of Financial Literacy and Wellbeing*, 1(1), 12–27. <https://doi.org/10.1017/flw.2023.7>

Gallo, G. in Sconti, A. (2023). Could financial education be a universal social policy? A simulation of potential influences on inequality levels. *G53 Network Working Paper Series*, Working Paper 2023–7. https://g53network.org/wp-content/uploads/2023/06/G53_wp_GG_AS.pdf

Javrh, P. (ur.). (2022). *Poročilo o analizi stanja in potreb po finančni pismenosti odraslih v Sloveniji*. Andragoški center Slovenije. <https://financno.pismen.si/wp-content/uploads/2023/11/Analiza-FPO-koncnajul23EUbar.docx.pdf>

Javrh, P. (ur.). (2023). *Strokovne smernice za pripravo javnoveljavnih programov finančne pismenosti za odrasle*. Andragoški center Slovenije, elektronski vir.

Kataster nepremičnin. (b.l.). <https://www.e-prostor.gov.si/podrocja/parcele-in-stavbe/kataster-nepremicnin/?acitem=1714-1722>

Keown, A. J. (2014). *Personal finance: Turning money into wealth*. Pearson Education.

Krek, J. in Metljak, M. (2011). *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji 2011* [Znanstvena monografija]. Zavod RS za šolstvo. [PeFprints - University of Ljubljana, Faculty of education \(uni-lj.si\)](https://www.pefprints.uni-lj.si/)

Luburić, R. in Fabris, N. (2014). *Umijeće upravljanja novcem*. Medeon, Hesperiaedu. <https://pdfcoffee.com/radoica-lubric-i-nikola-fabris-umijece-upravljanja-novcem-2pdf-pdf-free.html>

Luburić, R. in Fabris, N. (2017). Money and the Quality of Life. *Journal of Central Banking Theory and Practice*, 3, str. 17–34. <https://www.cbcg.me/repec/cbk/journal/vol6no3-2.pdf>

Lusardi, A. (2015). Financial Literacy Skills for the 21st Century: Evidence from PISA. *The Journal of Consumer Affairs*, 49(3), 639–659. <https://doi.org/10.1111/joca.12099>

Lusardi, A. in Mitchell, O. S. (2023). The importance of financial literacy: Opening a new field. *NBER*, Working Paper 31145. <http://www.nber.org/papers/w31145>

Mihajlović, S. (17. 12. 2013). Alarm! Finančna pismenost Slovencev: zd(2). *Moje Finance*. <https://mojefinance.finance.si/300361/Alarm-Finan%C4%8Dna-pismenost-Slovencev-zd%282%29>

Možina, E. (ur.), Možina, T. (ur.), Žalec, N. (ur.) (2020). Izhodišča za pripravo javnoveljavnih programov za odrasle. Andragoški center Slovenije, 2020. <https://www.acs.si/digitalna-bralnica/izhodisca-za-pripravo-javnoveljavnih-izobrazevalnih-programov-za-odrasle/>

Načrt za okrevanje in odpornost. (2021). https://www.eu-skladi.si/sl/dokumenti/rrf/01_si-rrp_23-7-2021.pdf

NA-MA POTI – Zavod RS za šolstvo. (2021). *NA-MA POTI*. <https://www.zrss.si/projekti/projekt-na-ma-poti/#dejavnosti-v-projektu>

Obligacijski zakonik (OZ). (2001). *Uradni list RS*, št. 97/07 – uradno prečiščeno besedilo, 64/16 – odl. US in 20/18 – OROZ631. <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1263>

OECD. (2020b). *OECD/INFE 2020 International Survey of Adult Financial Literacy*. <https://www.oecd.org/financial/education/oecd-infe-2020-international-survey-of-adult-financial-literacy.pdf>

Portal prostor. (b.l.). <https://www.e-prostor.gov.si/dostopi/javni-dostop/storitve/?filter=.pf-javni-dostop.pf-vpogled%2A>

Potočnik, N. (ur.). (2022). *Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji za obdobje 2022–2030 (ReNPIO22–30)*. Andragoški center Slovenije.

Register kulturne dediščine. (b.l.). <https://www.gov.si/teme/register-kulturne-dediscine/>

Sabri, M. F. in Aw, E. C.-X. (2020). Untangling financial stress and workplace productivity: A serial mediation model. *Journal of Workplace Behavioral Health*, 35(4), 211–231. <https://doi.org/10.1080/15555240.2020.1833737>

Stanovanjski zakon (SZ-1). (2003). *Uradni list RS*, št. 69/03, 18/04 – ZVKSES, 47/06 – ZEN, 45/08 – ZVEtL, 57/08, 62/10 – ZUPJS, 56/11 – odl. US, 87/11, 40/12 – ZUJF, 14/17 – odl. US, 27/17, 59/19, 189/20 – ZFRO, 90/21, 18/23 – ZDU-10 in 77/23 – odl. US. <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO2008>

Strategija dolgožive družbe. (2018).

https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Strategija_dolgozive_druzbe/Strategija_dolgozive_druzbe.pdf

Strategija razvoja Slovenije 2030. (2017). https://www.gov.si/assets/ministrstva/MKRR/Strategija-razvoja-Slovenije-2030/Strategija_razvoja_Slovenije_2030.pdf

Stvarnopravni zakonik (SPZ). (2002). *Uradni list RS*, št. 87/02, 91/13 in 23/20.

<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3242&d-49682-p=2&d-49682-o=2&d-49682-s=1>

Turk, U. (2016). *Finančna pismenost Slovencev, starih od 20 do 45 let* [Magistrsko delo, Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta]. Repozitorij UL. <http://www.cek.ef.uni-lj.si/magister/turk4883.pdf>

Valicon. (2019). *Finančna pismenost odraslih v Sloveniji, Splošna finančna pismenost in poznavanje zavarovalništva*. https://www.zav-zdruzenje.si/wp-content/uploads/2019/06/SZZ_Finan%C4%8Dna-pismenost_PORO%C4%8CILO_za-objavo.pdf

What is financial planning. (2022). <https://www.nerdwallet.com/article/investing/what-is-a-financial-plan>

World Bank. (2021). *Building a Financial Education Approach: A Starting Point for Financial Sector Authorities*. World Bank. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/36212>

Zakon o davčnem postopku (ZDavP-2). (2006). *Uradni list RS*, št. 13/11 – uradno prečiščeno besedilo, 32/12, 94/12, 101/13 – ZDavNep, 111/13, 22/14 – odl. US, 25/14 – ZFU, 40/14 – ZIN-B, 90/14, 91/15, 63/16, 69/17, 13/18 – ZJF-H, 36/19, 66/19, 145/20 – odl. US, 203/20 – ZIUPOPdVE, 39/22 – ZFU-A, 52/22 – odl. US, 87/22 – odl. US, 163/22, 109/23 – odl. US in 131/23 – ZORZFS. <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4703>

Zakon o davku na dediščine in darila (ZDDD). (2006). *Uradni list RS*, št. 117/06 in 36/16 – odl. US. <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4705>

Zakon o davku na promet nepremičnin (ZDPN-2). (2006). *Uradni list RS*, št. 117/06 in 25/16 – odl. US. <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4709>

Zakon o dedovanju (ZD-NPB6). (b.l.). <https://zakonodaja.com/zakon/zd>

Zakon o dohodnini (ZDoh-2). (2006). *Uradni list RS*, št. 13/11 – uradno prečiščeno besedilo, 9/12 – odl. US, 24/12, 30/12, 40/12 – ZUJF, 75/12, 94/12, 52/13 – odl. US, 96/13, 29/14 – odl. US, 50/14, 23/15, 55/15, 63/16, 69/17, 21/19, 28/19, 66/19, 39/22, 132/22 – odl. US, 158/22 in 131/23 – ZORZFS. <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4697>

Zakon o finančni upravi (ZFU). (2014). *Uradni list RS*, št. 25/14, 39/22 in 14/23. <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO6792>

Zakon o nepremičninskem posredovanju (ZNPosr). (2003). *Uradni list RS*, št. 72/06 – uradno prečiščeno besedilo, 49/11, 47/19, 18/23 – ZDU-10 in 116/23 – odl. US.

<http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3437>

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2).(2022). *Uradni list RS*, št. 48/22 – uradno prečiščeno besedilo, 40/23 – ZČmIS-1, 78/23 – ZORR, 84/23 – ZDOsk-1, 125/23 – odl. US in 133/23)

Zakon o spremembah in dopolnitvah Stvarnopravnega zakonika (SPZ-B). (2020). <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2020-01-0553?sop=2020-01-0553>

Zakon o zemljiški knjigi (ZZK-1). (2003). *Uradni list RS*, št. 58/03, 37/08 – ZST-1, 45/08, 28/09, 25/11, 14/15 – ZUUJFO, 69/17, 11/18 – ZIZ-L, 16/19 – ZNP-1 in 121/21.

<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3603>

Zelena knjiga o staranju. (2021). Evropska komisija. <https://arhiv2023.skupnostobcin.si/wp-content/uploads/2021/03/zelena-knjiga-o-staranju.pdf>

Priloga 2: Literatura in viri za izvedbo posameznih modulov programa

Moduli	Priporočeni viri in literatura
Denar	<p>Banka Slovenije. (2021). Zgodba o denarju. Ljubljana: Banka Slovenije Strnjen pregled zgodovine denarja, vrst in oblik denarja ter delovanja centralne banke.</p> <p>Evropska centralna banka. dostopna na https://www.ecb.europa.eu/</p> <p>Varnost. Dostopno na https://www.varnaininternetu.si/ https://safe.si/</p> <p>Purg, U.(2024). Denar – Gradivo za izobraževalne programe finančne pismenosti za odrasle. [Elektronski vir] Ljubljana: Andragoški center Slovenije.</p> <p>Žiher, M.(2024). Finančno okolje - Gradivo za izobraževalne programe finančne pismenosti za odrasle. [Elektronski vir] Ljubljana: Andragoški center Slovenije.</p>
Osebni proračun	<p>Vezovišek, A. in Vezovišek, M.(2019). Adijo, finančni stres: mirna pot skozi obdobja finančne starosti. Ljubljana: Mladinska knjiga.</p> <p>Kodrič, M.H. in Mori, S. (2022). So finance res tak bav-bav?! Maribor: BigU akademija.</p> <p>Sharon L. Lechter, S.L. in Kiyosaki, R.T. Bogati očka, revni očka.</p> <p>Vezovišek, A.(2024). Družinski proračun - Gradivo za izobraževalne programe finančne pismenosti za odrasle. [Elektronski vir] Ljubljana: Andragoški center Slovenije.</p>
Varčevanje	<p>Združenje bank Slovenije (2023), Bančno poslovanje: Učbenik za udeležence izobraževalnega programa Bančna šola in predstavlja literaturo za pripravo na izpit za pridobitev bančne kvalifikacije »The European Foundation Certificate in Banking«, ki jo podeljuje European Banking & Financial Services Training Association. Namenjen je tudi vsem, ki v okviru učnih in študijskih programov obravnavajo vsebine poslovanja bank in finančnega sektorja.</p> <p>Vezovišek, A. in Vezovišek, M.(2019). Adijo, finančni stres: mirna pot skozi obdobja finančne starosti. Ljubljana: Mladinska knjiga.</p> <p>Housel, M. Psihologija denarja.</p>
Naložbe in investiranje	<p>Veljič, K. M. (2024). Vlaganja in naložbe - Gradivo izobraževalne programe finančne pismenosti za odrasle. [Elektronski vir] Ljubljana: Andragoški center Slovenije.</p> <p>Graham, B. Modri investitor: Knjiga s praktičnimi nasveti.</p> <p>Clason, G.S. Najbogatejši človek v Babilonu.</p> <p>Thomas Stanley, T. in Danko, W. Sosed milijonar.</p> <p>Hagstrom, R.G. Pot Warrena Buffetta.</p> <p>Schafer, B. Pot do finančne svobode.</p>
Varnost, tveganja in koristi	<p>https://www.policija.si/svetujemo-ozavescamo/varnost-na-internetu/sedem-vrst-spletnih-financnih-prevar-ki-jim-uporabniki-najpogosteje-nasedejo (2. 10. 2023): Predstavitev 7 najpogostejših tipov spletnih prevar za osnovno zavedanje obstoječega in pregled. Spletna stran varni na internetu: https://www.varnaininternetu.si/</p> <p>Spletna stran Safe.si: https://safe.si/</p>
Kreditni in dolgovi	<p>Združenje bank Slovenije (2023), Bančno poslovanje: Učbenik za udeležence izobraževalnega programa Bančna šola in predstavlja literaturo za pripravo na izpit za pridobitev bančne kvalifikacije »The European Foundation Certificate in Banking«, ki jo podeljuje European Banking & Financial Services Training Association. Namenjen je tudi vsem, ki v okviru učnih in študijskih programov obravnavajo vsebine poslovanja bank in finančnega sektorja.</p>

Davki in prispevki	Veljič, K. M. (2024). Davki - Gradivo za izobraževalne programe finančne pismenosti za odrasle. [Elektronski vir] Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
Zavarovalništvo	Srše, D.(2024). Zavarovalništvo - Gradivo za izobraževalne programe finančne pismenosti za odrasle. [Elektronski vir] Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
Dedovanje	Zupančič, K. (1999). Predpisi o dedovanju. Ljubljana Uradni list Republike Slovenije. Zupančič K.; Žnidaršič Skubic, V. (2009). Dedno pravo. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
Finančna svoboda	Vezovišek, A. in Vezovišek, M.(2019). Adijo, finančni stres: mirna pot skozi obdobja finančne starosti. Ljubljana: Mladinska knjiga. Sharon L. Lechter, S.L. in Kiyosaki, R.T. Bogati očka, revni očka. Vezovišek, A.(2024). Družinski proračun - Gradivo za izobraževalne programe finančne pismenosti za odrasle. [Elektronski vir] Ljubljana: Andragoški center Slovenije. Vinko Simoniti: "Pokojninsko varčevanje in investiranje" https://e-uprava.gov.si/si/podrocja/delo-upokojitev/upokojitev/prostovoljno-dodatno-pokojninsko-zavarovanje.html : spletna stran e-uprave.
Varstvo potrošnikov	Meško, A.(2024). Varstvo potrošnikov - Gradivo za izobraževalne programe finančne pismenosti za odrasle. [Elektronski vir] Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
Nepremičnine	Šporar, M.(2024). Nepremičnine – Gradivo za izobraževalne programe finančne pismenosti za odrasle. [Elektronski vir] Ljubljana: Andragoški center Slovenije. E-zemljiška knjiga. (b.l.). Dosegljivo na: https://evlozisce.sodisce.si/esodstvo/prijava.html Finančna uprava RS. (b.l.). Dosegljivo na: https://www.fu.gov.si/ Kataster nepremičnin. (b.l.). Dostopno na: https://www.e-prostor.gov.si/podrocja/parcele-in-stavbe/kataster-nepremicnin/?acitem=1714-1722 Portal prostor. (b.l.). Dosegljivo na: https://www.e-prostor.gov.si/dostopi/javni-dostop/storitve/?filter=.pf-javni-dostop.pf-vpogled%2A Register kulturne dediščine. (b.l.). Dosegljivo na: https://www.gov.si teme/register-kulturne-dediscine/
Kriptovalute in blockchaini	Korošec, M. (2022). Feniks: kriptovalute za začetnike. Maribor: Rdeča oranža. Korošec, M. (2022). Kriptovalute za začetnike od A do Ž: slovenski družinski praktični vodič: navodila in primeri v praksi, enostavno, javno in zabavno. Maribor: Rdeča oranža. Laurence, T. (2018). Blockchain für dummies. Weinheim: Wiley-VCH.
Skladi	Veljič, K. M. (2024). Vlaganja in naložbe - Gradivo izobraževalne programe finančne pismenosti za odrasle. [Elektronski vir] Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
Nakupovanje	Spletna stran varni na internetu: https://www.varninainternetu.si/ Spletna stran Safe.si: https://safe.si/

Priloga 3: Terminološki slovarček⁵

BLOCKCHAINI - so baze podatkov. Namesto da bi bili zapisi shranjeni v osrednjem strežniku, so zapisi v blockchainih shranjeni na računalnikih uporabnikov po vsem svetu. Z blockchain tehnologijo so podatki zasebni, trajni, preverljivi.

BLOCKCHAIN TEHNOLOGIJA - tehnologija, veriženja blokov je digitalno porazdeljena, decentralizirana, javna računovodska knjiga, ki obstaja v računalniškem omrežju in je ni mogoče spremeniti.

DAVKI, DAJATVE – Davek je obvezna dajatev posameznikov ali podjetij, ki ga lahko zahteva samo država. Uporablja se za plačevanje javnih dobrin, ki jih uporabljajo vsi prebivalci (Davki, carine in druge dajatve, b.l.).

DELNICA - Lastniški vrednostni papir.

DRŽAVA BLAGINJE – Obstajajo različne opredelitve države blaginje. Briggs jo razlaga kot korekcijo negativnih vplivov tržnega sistema (Briggs, 2011 v Turk, 2016, str. 3). Država blaginje je država, ki je nase prevzela odgovornost za socialno varnost in blaginjo državljanov (Rainwater, 1986 v Turk, 2016, str. 4). Po Esping-Andersen (1990 v Turk, 2016, str. 3) pojem vključuje odgovornost države za zagotavljanje osnov blaginje za svoje državljane. Raziskovalca Alesina in Glaeser (2004 v Turk, 2016, str. 4) razumeta pojem bolj ozko, in sicer le kot denarne transferje in porabo zdravstva, Barr (2001 v Turk, 2016, str. 4) k temu dodaja še izobraževanje. Podobno tudi Rothstein (2010 v Turk, 2016, str. 4) pravi, da gre predvsem za usmerjanje virov k ljudem, ki jih najbolj potrebujejo.

DRŽAVNA FINANČNA POMOČ – Državne pomoči so tisti del javnih sredstev, ki jih javni organi (ministrstva, občine, javni zavodi, skladi in agencije ter drugi javni organi) z namenom splošnega gospodarskega razvoja selektivno dodelijo subjektom, ki delujejo na trgu. Spodbude lahko dodelimo v različnih oblikah, na primer kot nepovratna sredstva, oprostitvev plačila davkov in prispevkov ali drugih zakonskih obveznosti, ugodna posojila, garancije ali vloške kapitala, ki niso skladni s tržnimi pogoji. Z dodelitvijo državne pomoči prejemniki dobijo prednost pred konkurenti, ki je pod običajnimi tržnimi pogoji ne bi imeli (Državne pomoči, b.l.).

FINANČNA BLAGINJA/BLAGOSTANJE – Finančna blaginja oziroma blagostanje je tesno povezana s finančno sposobnostjo in pojavlja se soglasje, da je finančna blaginja končno merilo uspeha prizadevanj za finančno izobraževanje. Finančno blagostanje je ohlapno opredeljeno kot stanje, v katerem ima potrošnik nadzor nad vsakodnevnimi, mesečnimi financami, je sposoben absorbirati finančni šok, je na dobri poti, da doseže finančne cilje in ima finančno svobodo sprejemanja odločitev, ki jim omogočajo, da uživajo življenje (Svetovna banka, 2021, str. 7).

Finančno blagostanje CFPB (angl. Consumer Financial Protection Bureau) definira kot »stanje, v katerem oseba lahko v celoti izpolni trenutne in tekoče finančne obveznosti, se lahko počuti varno v svoji finančni prihodnosti in je sposobna sprejemati odločitve, ki ji omogočajo, da uživa življenje.« (CFPB, 2015).

FINANČNO NAČRTOVANJE – Finančni načrt predstavlja celovito sliko posameznikovih trenutnih financ, finančnih ciljev in strategij za doseg zastavljenih kratkoročnih in dolgoročnih ciljev. Finančno načrtovanje mora vključevati podrobnosti o denarnem toku, prihrankih, dolgovih, naložbah, zavarovanju in druge elemente posameznikove finančne situacije. Finančno načrtovanje lahko zmanjša finančni stres, podpre posameznikove potrebe, pripomore k ustvarjanju prihrankov (What is financial planning, 2022).

⁵ Več na spletni strani projekta Finančna pismenost za odrasle: <https://financno.pismen.si/glosarij/>.

FINANČNA ODGOVORNOST – V okviru finančne odgovornosti, so posamezniki sposobni oceniti širši vpliv finančnih odločitev v vseh okoliščinah. Razumejo in cenijo pravice in odgovornosti, potrebe in spretnosti (Financial capability, b.l., str. 4).

FINANČNA ODPORNOST – Finančna odpornost omogoča lažje soočanje s finančnimi šoki, ki jih prinašajo izredni gospodarski dogodki v državi in svetu. Finančno bolj odporni posamezniki si po izrednih dogodkih lažje in hitreje opomorejo (OECD 2020b, str. 35). Sestavljena je iz šestih elementov: ohranjanje nadzora nad denarjem, previdnosti pri izdatkih, razpoložljivosti finančnih prihrankov, spoprijemanju s finančnim primanjkljajem, načrtovanjem individualnih financ in ozaveščenostjo o goljufijah (OECD 2020b, str. 36).

FINANČNA PISMENOST – Finančna pismenost je sestavni del finančne zmožnosti, ki je ena od pomembnih življenjskih zmožnosti. Razvita finančna pismenost omogoča aktivno participacijo v vsakdanjem življenju, sprejemanje ustreznih finančnih odločitev in doseganje finančnega blagostanja zase in za svoje bližnje. Omogoča finančno vključenost in aktivno participacijo v vsakdanjem življenju. (Delovna opredelitev, Projekt FPO 2022-2024).

FINANČNA ZAŠČITA - Znesek v varnih naložbah in zavarovanjih, ki je posamezniku na voljo takoj in mu omogoča, da v primeru izgube službe oziroma rednega prihodka, nespremenjeno poravnava svoje mesečne obveznosti do ponovne zaposlitve. Vrednost finančne zaščite je odvisna od posameznikove sposobnosti najti novo zaposlitev in njegovih mesečnih izdatkov.

FINANČNA VARNOST- pozitivna razlika med posameznikovim mesečnim pasivnim neto denarnim tokom in njegovimi odhodki.

FINANČNA SVOBODA - pozitivna razlika med posameznikovim mesečnim pasivnim neto denarnim tokom in njegovimi odhodki, ki mu omogoča doseganje vseh finančnih ciljev.

KRIPTOVALUTE - so digitalne ali virtualne valute, ki so zaščitene s šifriranjem, zaradi česar sta ponarejanje in dvojna poraba praktično nemogoča. Pri svojem delovanju se opirajo na kriptografske tehnologije. Najbolj znana kriptovaluta, s katero se največ trguje in je bila javnosti na voljo prvič leta 2009, je bitcoin.

OBRESTI - Denarno nadomestilo upniku za odrekanje določenemu znesku denarja, ki ga za določen čas prepusti dolžniku (ABC bančnih izrazov, b.l.h).

OBRESTNA MERA - To je obračun, pri katerem se obrestna mera deli s številom enot (npr. dni ali mesecev) celotnega leta in pomnoži s številom enot, za katero računamo obresti. Npr. če je letna obrestna mera 12 %, potem je mesečna obrestna mera $1/12$ letne obrestne mere, torej 1 %. Dnevna obrestna mera pa je $1/365$ letne obrestne mere (Načini obračunavanja obrestnih mer, 2014).

OBRESTNO-OBRESTNI RAČUN - Izračun, pri katerem na koncu obdobja, za katerega se računajo obresti, te pripišemo glavnici. V naslednjem obdobju se obresti računajo od glavnice in pripisanih obresti iz preteklega obdobja. (NLB, slovarček bančnih izrazov).

OSEBNI PRORAČUN – Osebni proračun (angl. budget) je neke vrste načrt za nadzorovanje denarnih pritokov in odtokov. Namen je vzdrževanje ravnotežja med prihodki, odhodki in varčevanjem (Keown, 2014, str. 48).

VALUTA - Beseda ima v bančništvu več pomenov. Pomeni lahko: denarni sistem države (zlata, srebrna valuta), denarno enoto, na kateri sloni tak sistem, veljavo oz. tečaj denarne enote ali učinkov v mednarodni trgovini, veljavnost na določen dan (ABC bančnih izrazov, b.l.j).

VZAJEMNI SKLAD - Vzajemni sklad je naložbeni oziroma investicijski sklad, v katerega posamezniki vložijo denar z nakupom enot sklada. Ta denar upravlja družba za upravljanje in je namenjen za vlaganje v različne vrednostne

paperje, kar naj bi vlagateljem v sklad prineslo donos in povečalo premoženje. Premoženje posameznega imetnika je izplačljivo na zahtevo (ABC bančnih izrazov, b.l.j).

Priloga 4: Reference načrtovalcev programa

Tina Baloh, UPI-Ijudska univerza Žalec

Je po izobrazbi prof. angleščine in nemščine, a jo je pot po diplomi takoj zanesla v izobraževanje odraslih. Na UPI Žalec že 14. leto deluje kot vodja jezikovnega izobraževanja, od leta 2016 je koordinatorka mednarodnega sodelovanja v organizaciji. Sodeluje pri prijavi in izvedbi projektov v okviru Evropskega socialnega sklada, Sklada za azil, migracije in integracijo, projektov LAS in programa Erasmus+. V času od 1. 10. 2020 do 31. 1. 2023 je sodelovala v mednarodnem projektu FINMAN (Personal Finance Management Programme), katerega namen je spodbujanje finančne pismenosti med ranljivimi ciljnim skupinami, zlasti mladimi, brezposelnimi in starejšimi. V zadnjih letih se je izobraževala zlasti na področju komunikacije in pridobila naziv NLP Coach Praktik.

Tjaša Beričič, Familija - izobraževalni in terapevtski center, Škofja Loka

Je po izobrazbi univerzitetno diplomirana sociologinja. V svojem dosedanjem delu ima v okviru dela na Direktoratu za znanost in na Direktoratu za visoko šolstvo na (sedaj) Ministrstvu za visoko šolstvo, znanost in inovacije, večletne izkušnje samostojnega dela ter vodenja mednarodnih projektov kot sodelovanja v mednarodnih strokovnih timih, kot na primer v programih »Obzorja 2020« ter »Interreg« projektih. Ima tudi izkušnje na področju osnovnega izobraževanja, kjer je nudila učno pomoč otrokom z učnimi težavami. Zdaj dela v Izobraževalnem in terapevtskem centru v Škofji Loki kot sodelavka na področju projektov »Familija.« Pri tem delu med ostalimi projekti aktivno sodeluje kot del strokovnega tima v delu z ranljivimi skupinami »mladih odraslih PUM-O+.« Njeno delo je mentoriranje mladih udeležencev, da razvijajo svoje različne temeljne zmožnosti za oblikovanje osebnih socialno integracijsko - inkluzivnih kompetenc.

Brigita Gorjup, Ljudska univerza Velenje

Je po izobrazbi univerzitetna diplomirana ekonomistka, ki že 24 let dela v izobraževanju odraslih. Tretji mandat je direktorka Ljudske univerze Velenje, ene največjih institucij za izobraževanje odraslih v Sloveniji, ustanoviteljica neprofitne fundacije Sadni gozd in soustanoviteljica Vzorčnega mesta, po mnenju medijev najbolj sodobne učilnice v Evropi. S programi finančne pismenosti se ukvarja v številnih mednarodnih in nacionalnih projektih. Pod njenim vodstvom je zavod prejel tri priznanja Jabolko kakovosti, ki ga podeljuje Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja, letno vseživljenjsko izobražujejo več kot 10.000 ljudi v več kot 400 različnih izobraževalnih programih. Je članica strokovnega sveta Andragoškega centra Slovenije.

Maja Mihelič, Zavod za izobraževanje in kulturo Črnomelj

Ima večletne izkušnje na področju izobraževanja odraslih kot organizatorica izobraževanja odraslih in predavateljica v računalniških programih ter izvedbi posameznih delavnic finančnega opismenjevanja. Vodi središče za samostojno učenje v organizaciji. Sodelovala je pri pripravi izobraževalnega programa, Kako obvladati osebne finance, v sklopu katerega je pripravila tudi Excelovo preglednico za vodenje osebnih financ. Program je bil namenjen članicam Zveze ljudskih univerz Slovenije in je bil javno objavljen. Vodila in izvedla je različne delavnice finančne pismenosti za splošno javnost ter različne delavnice osnovne finančne pismenosti v programih socialne aktivacije in Osnovne šole za odrasle. Ima izkušnje z delom z ranljivimi ciljnim skupinami, pozna njihove potrebe in ovire ter ima izkušnje s predstavitvijo tematike finančne pismenosti ranljivim ciljnim skupinam.

Gregor Sepaher, RIC Novo mesto

Ima večletne izkušnje na področju izobraževanja odraslih kot organizator izobraževanja, vodja izobraževanja odraslih, učitelj v programih, namenjenih krepitevi finančne pismenosti odraslih, ter učitelj programov RPO, UŽU in splošnih neformalnih usposabljanj. V okviru projekta Finančne pismenosti za Rome je sodeloval pri razvoju in izvedbi programa finančne pismenosti, je tudi soavtor učbenika, delovnega zvezka ter priročnika za učitelje. Prav tako je že aktivno sodeloval pri delu razvojne skupine za akcijsko raziskovanje in pripravo opisnikov temeljnih zmožnosti v letu 2016 in 2017. Je tudi soavtor JV programa Digitalne pismenosti ter programa RPO. Sodeloval je

tudi v nacionalnem razvojnem projektu POKI in Prenovi koncepta andragoškega usposabljanja. Poleg priprave in izpeljave različnih usposabljanj za strokovne delavce IO, sodelovanj na okroglih mizah, fokusnih skupinah, panelnih razpravah, strokovnih posvetih, letnih posvetih za IO, multiplikativnih dogodkih in sodelovanj s prispevki na nacionalnih in mednarodnih konferencah, je tudi član Strokovnega sveta za IO pri MVI.

Marjana Šporar, Šolski center Novo mesto

Ima znanja in izkušnje s področja ekonomije ter večletne izkušnje na področju izobraževanja odraslih kot organizatorica izobraževanja odraslih in predavateljica na višji strokovni šoli. Tri leta je na višji strokovni šoli v programu Računovodja izvajala vaje v okviru predmeta Osnove poslovnih financ za redne in izredne študente, za kar je pripravila tudi priročnik. Več let je aktivno sodelovala pri finančnem vodenju dveh podjetij. Kot samostojna skrbnica pravnih oseb na banki je več let izvajala finančno svetovanje bančnih in finančnih storitev pravnim osebam. Iz osebnih izkušenj ima neformalna znanja in izkušnje na področju nepremičnin. V zavodu, kjer je zaposlena zadnjih 18 let, poleg organizacije izobraževanja odraslih na področju neformalnih programov, vsa leta dela tudi na različnih nacionalnih in mednarodnih razvojnih projektih.

Rok Trdan, Cene Štupar - CILJ

Po osnovni izobrazbi je profesor zgodovine in geografije. Pravijo, da je zgodovina učiteljica življenja, in v primeru razumevanja sveta financ se to še posebej pokaže. Pot ga je peljala na področje izobraževanja odraslih, kjer dela in poučuje že več kot 12 let. Vsebine finančne pismenosti vključuje v različne programe, ki jih koordinira in izvaja v zavodu, kjer je zaposlen. Skrbi za razvoj in koordinacijo digitalnega opismenjevanja v zavodu. Izvaja številne delavnice na področju digitalne, finančne in čustvene pismenosti. Je izvajalec in tudi soavtor JV programa RPO, v zadnjem obdobju pa tudi izvajalec različnih usposabljanj za strokovne delavce IO. Bil je skrbnik pilotne izvedbe JV programa finančne pismenosti.